U. B. BERGEN
Ms. 227 b

IV

Stiftamtmand Christies

Dagbog

på

en reise til

Søndfjord, Sogn og Nordfjord

i juni, juli og august 1846.

Afskrift
af

W. M. SCHJELDERUP
Overretssagfører
BERGEN

Originalen hjaa yverrettssakf
førar W. F. K. Christie, Hamar.

24/10 1938.
Gustav Indrebø.

Inneholder 25 ark

W. M. SCHJELDERUP
Overretssagfører
BERGEN

U. B. BERGEN
Ms. 2276/1

Journal.

19 Junii 1846.

Afgik fra Bergen og standsede i Stille udenfor Morvigen. Gik i Land og besaae Bülls Kraftmaschine. Koren og Wilhelm gjorde et mislykket Forsög med Dorgene. – Varmt som i Hundedagene. –

20 Junii.

I Dag gryet en rask Nordenvind. Krydsede op til Skjellanger og ankrede Kl. 9½ Formiddag. Vinden meget stærk. K & W. gik i Land, kjöbte Sild og grov Mak til Quelds fiskeriet, som gav måadeligt Udbytte. Ole debüterte heldigt med at koge Rugmaelsgröd. – Provisionen blev forstærket med en Kande Melk og en Kummer.

Koldt som i Novbr. Gjorde den ubehagelige Erfaring, at den hjemmekogte Bouillon = Pölse var bleven tilbage. – Koren fik en Model af en Torsk, lidt större end Agnet. –

21 Junii.

Early in the morning pürrede jeg ind og lod Ankeret lette. En lang Dag, den længste i det hele Aar, blev tilbragt ved at krydse mod en paa Nordenvind, der Kl. 2 om Natten förte os frem til Nora i Skeensund, 4 Mile fra Skjellanger.

Ellida er ensom som Noas Ark. Endnu have vi ikke seet noget Fartöj, siden vi forlod Bergen.

Cadetterne övede sig flittig i Fransk og befandt sig vel.

Til Frokost lastes Aksel, der smagte meget godt. Siden gaves et Cursus for Mandskabet over Söekortet.

Gjort et heldigt Forsög med at lave Vandchocolade. –

22de Junii.

Vi forlode Nora kl. 6 Morgen og drev med Strömmen nordefter. Siden Brise af Söndenvind.

Vor förste videnskabelige Syssel. De skjönne Conchylier, som, ifölge Pontoppidans Norges naturl. Beskr., nu snart i 100 Aar have prydet Fjeldvæggene i Steensund blene formeligen undersögte, först ved Nora og siden ved Storholmen eller Bratholmen, og befandtes at have skiftet Natur. De ere nu ikke andet end Mandelstene. Således gaaer det med mange af Verdens Undere. De trede frem, forbause og, stöttende sig paa en fremragende Autoritet, holde de sig en lang Tid, men naar Tvivlerne komme med deres Undersögelser, faae de andre Skikkelser og forsvinde. Imidlertid spöge dog endnu hine Steensundske Petrefacter i adskillige nyere Værker.

Skrabetouget strakkes ved at slaes efter Fartöjet, og siden gjordes vort næste videnskabelige Forsög med Skraben; men Resultatet svarede hverken til vore Ønsker eller Forhaabninger. Med matte Pust af Modvind slaede vi os ind af den lange Dalsfjord og traede, da Kl. blev 5 om ~~Morgenen~~ Aftenen, og en smule Havgus viste sig, os saa sikkre paa at komme til Askevold om Aftenen, at vi ladede vore Kanoner og gjorde os færdige til Landgang; men Vinden ophörte, Strömmen bar stærkt ind af Fjorden, og vi kastede Anker langt inde paa Vilnesfjorden, hvor vi atter gave os til at skrabe, uden at faae noget for vor Umage. Østenvind begyndte; vi lettede og krydsede. Kl. 10½ gik vi til Köys.

Fiskebüddingen blev aldeles forstaaret, og Overkokken fik Berömmelse for sin Multesuppe. –

23de Junii.

Efter at have krydset den hele Nat löb vi Kl. 5 om Morgenen ind i Prestösundet; men her blev det stille. Vi hentede derfor 5 Mand fra Olset, hvilke buxerede os saa raskt, at vi Kl. 6 saluterede for Askevold og kastede Ankeret der.

Det frapperede os ikke lidet at blive modtaget af Rosa og Carl, som havde seet os krydse nde paa Fjorden Aftenen tilforn. Carl ussel, og Börnene stærkt forkjölede. — Cadetterne dimitterede fra Ellida.

Om Aftenen mottoge vi i Ellida Besög af Præstefolket, og til Gjengjeld derfor dorgede Wilhelmerne dem en vakker Fiskeret. —

24 Junii.

De franske Fiskegarn skaffede Overflod af Fisk til Kjökkenet.

Om Formiddagen opstilledes Sengen fra Alden, som er et mærkeligt og vakkert Stykke, hvor forfalden og defect den end er.

Kl. 6½ om Aftenen Salut for Nordkap, som strax svarede, og Kl. 7½ Salut for Biskoppen, som takkede med Hånd og Mund.

Gode Efterretninger fra Byen, og godt Selskab derfra. —

25 Junii.

Besög af Doctor Landmark. Med Landmark reiste Capt. J. Müller, som vilde lægge sig i Hyllethee-Cuur på Tross, da han var meget hos, — intet Under, thi han löe og snakkede uophörligt med Provst Lund v. i Nat, v tiekl. 1 saa at Naboerne ei kun de komme til at sove.

Atter rigt Fiskeri med de franske Garn. En Cadet måtte sætte Livet til for Visitatsens Skyld.

Carl fremdeles svag, og Börnene belagte med Hoste og Snue.

Til Frokost hörte jeg en Lægtale over Rudtz. Billedet var ikke for-tegnet, men hvor var det ikke mat?

Biskopen stærkt forkjölet. Vi andre vegeterede med ham, da Heden var stærk, for mig fast utaalelig; men naar Gud lader sin Sol skinne og varme til Bedste for Millioner, vil jeg samstemme med dem i Tak derfor og ikke lade Mislyd höre for den Smule Ulempe, Heden forvolder min Person. —

26 Junii.

Biskopen vel lidt bedre, men han holdt sig dog til Sengen og Bygsuppen.

Den Travlhed, hvori jeg i disse Dage holdt mig, benyttede Mandskabet til at pynte Ellida. —

27de Junii.

Da jeg stod op, fortalte man, at en stærk Jordrystelse var mærket, og svare Drön hörte omtrent Kl. 12 i Nat. Börnen lod dem glide uhe-mærkede af mine Fingre, men Rosa, Carl og Jfr. Möller fore forfær-dede op af Sengene. — Det er nu den 3die Gang i 5 Aar, at der har vist sig Jordskjelv under mit Ophold paa Askevold.

Visitatsmödet holdtes af Biskopen selv. — Under den Tid brugtes Skraberne for Museet.

Om Eftermiddagen traaderedes Provst Lund med Falkenrevim i Ellida. Siden dorgede jeg og Koren, han meget uheldigt, jeg kun med liden Held. —

28 Junii.

Visitats, Barnedaab og stærk Hede. Biskopen lod Provsten visitere for

U. B. Bergen
Ms. 2276/2

sig, og Carl var ikke i Stand til at prake eller messe. Lund måtte derfor agere som Kisp, Provst og Sognepræst. Klokkeren var nær ved at faa Ondt af Heden i Kirken, saa at Lund ikke var langt fra at faa en fjerde geistlig Rulle at spille ved Visitatsen.

Efter Høitidelighedens Slutning blev Agnes Valevska bragt til Daaben. Rosa bar hende, Barbra holdt Huen, og de 3 Wilhelmer vare Faddere. Neumann tiltraadte kun som Fadder ved Spisebordet. Som Gjester ved Fadderstadsen indfandt sig to Frøer og en Doctor Landmark. Efter hver højtidelig Skaal, som gaves — og disses Antal var 8 — saluteredes fra Ellida.

Om Aftenen gjorde Damerne os Besøg ombord i Lystjagten, og tracteredes med Faderner, hvortil gaves Æble- og Corint-Kager. Indretningerne i Ellida fandt almindeligt Bifald. Acten sluttedes med Salut af Batteriet. —

29de Juni.

Efter sluttet Middagsmaaltid afreiste Biskopen, Provsten og de Fremmede, som modtoge den sidste Salut fra Ellida.

Koren og Wilhelm fiskede en Mængde Villinger. Jeg skrev og vegeterede. —

30te Juni.

Vedvarende Regn ovenpaa den foregaaende stærke Hede. — Koren og Wilhelm droge tidligt ud til Sætre for at fiske. — Mine Breve til Bergen og nogle andre Smaa-Ærinder bleve imidlertid færdiggjorte. —

2den Juli.

Formiddl. 10½ forlode vi Askedvold, ledsagede af Fru Rosa og Hr. Møller, der fulgte os et Stykke ud paa Vilnæsfjorden, hvor de sagde os Farvel efter at have 2den Gang med os drukket en Skaal for Linka, hvis Fødselsdag det var.

Til Middags å la Cram og Pandekager, ei at forglemme 2 Makreber, som fiskedes undervejs, og atter en Skaal for Linka. God, men flau Vind, som imidlertid førte os ind forbi Bøfjorden i Sogn, hvor vi gik til Køjs, medens Ellida nødtes at glide igjennem Sognefjorden. Kysterne bleve den hele dag speidede med 3 Kikkerter, hvorved gjordes forskjellige Opdagelser, som ere altfor interessante til at meddeles i en saa triviel Dagbog. —

3die Juli.

Da vi Kl. 7 kom paa Dækket, faldt Øinene strax paa Kirkeboe, som dog baade vi og vor Besætning — der Nb er ganske ukjendt i Sognefjorden — vare tilbøielige til at anse for Ladvig, eftersom vi ikke troede det muligt, næsten uden Vind, paa en Nat at have avanceret saa langt som til Kirkeboe.

Gaaden opløstes, da en let Bris snart bragte os forbi Maaren. Middagsmad som igaar, dog uden Makrel, med Tilsætning af Syrekaal, og en Skaal for vore Venner i Bergen.

Vestenvinden fiskede sig op, saa at vi til Kl. 10 om Aftenen laae og drev udenfor Frønningen-Næsset.

Om Eftermiddagen forelæstes: Epistola eller Sendebrev til Hr. Magnus Erichsson, af en anden gammel Landsbyeprast, en af de interessanteste Satirer, jeg i lang Tid har hørt.

Da vi passerede forbi Leganger Præstegaard, heisede vi, efter Aftale i Bergen, Flag for Overtoldbetjent Sevahl, der måske smilede og viftede med Lommetørklædet til os; men vi bemærkede det ikke.

En Rejsende, som laae bag i en Skydsbåd og drog samme Vej som vi, blev længe speidet i vore Kikkerter, uden at vi kom videre med vore Undersøgelser, end at han nok var en Militair. Da vi hørte op at spejde, kom Touren til ham. Han roede tæt op til Ellidas Side, satte sig opreist i Båden og viste en svær Taille, hvilken Koren, den eneste Passager, som da var paa Dækket, ansaae for at tilhøre Capt. Daae paa Maaren, uden at behage at indlade sig i nærmere Conversation med dens Ejer, hvilket vi andre (siden) Svenskeligen bebrejdede ham. —

4de Julii.

Da vi stod op, befandt vi Ellida og os selv udenfor Vindedal, og Mundingen af den egentlige Leirdalsfjord, altsaa endnu 1 Miil fra Maalet for vor Søreise i denne Retning, Leirdalsören. Regn og Vindstille.

De unge Herrer skrabede og dorgede udenfor Vindedal og bragte nogle ret mærkelige Dyr op af Dybet, hvilket ogsaa var Tilfældet senere om Eftermiddagen. Formedelst Skraberiet kom Middagsmaaden sent paa Bordet, men Tractementet var brillant, som det sömmede sig paa Kongens Födselsdag. Alle Mand, Passagerer og Besætning, samledes paa Dækket; Chefen holdt en Tale, og man drak Kongens Skaal, saluterende med 4 Skud, der dundrede overmaade vakkert imellem de himmelhöje, omliggende Fjelde.

Kort derefter ankredes ved Leirdalsören imellem en Klynge af Fartöjer, blandt hvilke en Re Tæresa fra Christiansund.

Under de unge Herrers sidste Skraberier spadserede jeg op over Leirdalsören for at sondere, om Vogne kunde fåes for hele Leirdalstouren, hvilket jeg fik arrangeret saavel, at Skyds og Skydskarle vare lejede, og 2 Stadsvogne lånte inden Klokken var 9½ om Aftenen, men jeg skrev ogsaa 2 rörende Breve derom og mödte al mulig Forekommenhed fra Skydsskafferen og op efter til Landhandlene.

U. B. BERGEN
Ms. 227 b/3

Hvo, der vil see et Strandsted i al sin Ubemeelighed, Armod og Pragt tæt blandet imellem hverandre, han forsömme ikke at besöge Leirdalsören. – Hist lange Rækker af Kytter, som efterlade Tvivl, om de ere bestemte for Folk eller Fæe, her et og andet smalt Huus, der er trukket höit op i Luften, forat Beboerne skulle kunne aande fiit, i Nærheden en og anden toetaget Bygning, hvis Buevinduer og store Ruder love, at den, naar den faaer Bordklædning og Maling, vil blive et Palais; men overalt skidne og trange Stræder, gjennemfløtte af en saa ækel Lugt, at man kunde fristes til at udlove Præmie for den, der kan opdage dens Bestanddele, og propfyldte af skidne og tildeels fulde Mænd, Qvinder og Börn, ei at tale om Svin paa 4 Ben, af alle Störrelser, skridende fiern med stolte Skridt og lydelig Grynten ligesom i fuld Beviidsthed om, at Stedet egentlig er bestemt for dem.

Vil paa, at her skulde ligge Brev til mig fra min Broder, sendte jeg Ole til Postaabneren, og besögte selv denne, da jeg ei vilde tro Ole, at Brev til mig ei fandtes; men jeg fik samme Svar som Ole. – Dog det er intet Under, naar Postaabneren leder Album; thi paa det rene Album kan man hverken vente at finde Sort eller Sort paa Hvidt. – Men Trøsten blev, at Dampskibet, som ventedes præcis kl. 2 i Morgen Eftern, skulde føre Brevet med sig,

og derfor bestiltes Skydsen til Kl. 3 næstefter. —

5te Julii. Een travl Søndags Morgen, hvori alt det Tøi og al den Provision, 4 Personer skulde have med sig paa en Landtour a 12 Dage, blev ordnet og indpakket. — Kl. 10 ~~tog~~ gik Koen og jeg ud paa Visiter, som vi aflagde hos Landhandler Møller, Amtmanden, og Frue Heiberg. Jeg glædede mig inderligen over at see, hvilket hyggeligt og smagfuldt Hus den i enhver Hense ende hyggelige, som Søn og Ven höjst udmærkede. Claus Heiberg havde reist for sin gamle Moder, Claus a. Klags Pakkels ~~Overdragsmaaltid~~ til Middags slugtes næsten ned af Frygt for, at Prinds Carl skulde komme, førend vi var færdige; men det havde saamen ingen Hast. Skydsen maatte afsiges til næste Morgen, da Prinsen vilde blive den hele Dag. (Nyttige) à la Gram og Syre med to

Til Belönning for vor Tålmodighed sendte vor gode Genius en Leirdöl ud til Ellida med et Par Potter Jordbær, som vi gjorde til vore for 24 Sk. og siden lodes gott Smage, ladende som vi ikke vidste, at de vare plukkede af skidne Leirdalsguttr eller Gjenter. —

6te Julii. Om Morgenen Kl. 3½ ankom Dampskibet, og Kl. 7 tiltraadte vi Landreisen i gott Veir. —

Det var fristende at passere langs den laxerige Leirdalselv uden at forsöge vor Lykke v med Troverne; men vi havde bestemt os til Marie- lige stuen, og vore Heste saaeud, som om de vilde

nøde os til at kjøre langsomt.
Det forventede Brev mødtoges ved Afreisen fra Leirdalsøren; men Postmester Christies Søn forvarede det i sin Lomme uden at læse det, førend han kom til Maristuen. V fra min broder

Paa Lygne besøgtes Capt. Finne, som gav os Frokost og en Forfriskning Portvin og lovede at besøge os paa Nyfstuen. - Her indhentede vi A. Hertzberg og Rosendal, der vare paa Vejen til Universitetet.

Paa Husum traf jeg Provst Abel fra Land, der var paa Retouren fra et Besøg hos hans 90årige Fader i Urland.

Ved Ankomsten til Husum var min Hest allerede saa træt, at jeg maatte leje en anden til Maristuen. Mine Medrejsendes Hest truedes derimod at kunne holde ud; men see, den blev imellem Høg og Maristuen saa klar, at en anden opaa for dem lejedes.

Veien igjennem Vindhellen er et seværdigt og höist mærkeligt Anlæg, der gjör sin Mester og dem, der berigede de store Summer, den har kostet, stor Ære. - Til bekjøre Vejen, dens Slangebøininger, skjönne Jern- og Træ-Rekverk V ovenpa, naar man er næsten paa det Höjeste oppe i Skaret, er næsten en Vellyst. - Jeg har ikke seet Simplon-Vejen, og de andre berömte Alpeveie; men jeg er ikke i den Tvivl om, at hint Leirdalske Vejanlæg ikke er mindre Storartet end de. Tager jeg Feil, maa Nordkeilen være min V samt dens höje vellyggede Mure

Undskyldning. (Ny linje) Klokken var allerede saa mange, da Borgunds Kirke passeredes, at vi maatte opsætte at bese den, indtil Hjemreisen skeer. – Da en Pandekage (pr. Mand) havde været vor Middagsmad, toge vi Thee og nogle Leskes paa Høy. – Paa Louren derfra besaaes den vakre nye Sel-tun-Bro, der leder til det endnu vakrere nye Veianlæg over Seltun-Dalen, hvilket vi nu ikke kunde befare og see, uden Selvsyn og ufuldkomment fra Dalderne, men som Capt. Tinne lovede os, at vi skulde kunne passere, naar vi om 10 à 12 Dage toge ned fra vor Fjeldreise.

Til Maristuen kom vi Kl. 9, toge ind i et godt og opvarmet Værelse, som prost Isabell havde bestilt for os, drak først Thee med Resten af den Julekage, Rosa havde givet os med, og lavede os en herlig Bouillon af vor Engelske Bouillon-Pölse. —

7de Julii Kl. 7 om Morgenen toge vi ind i det skjønneste Veir, betroede os endnu engang til de Heste, som Dagen tilforn gik trætte, og som Ejeren siden havde ledet til Maristuen, fodret om Natten med det fede Fjeldgræs, og forikkede, at vi skulde blive vel tjente med. — Paa den første halve Miil gik det fortræffeligt; men inaptet den hele nye Vei imellem Stenene er flad og glat som et Stuegulv, blev de arme Dyr saa aldeles matte, at de neppe kunde gaae. Vi maatte derfor gaae tage de 2 andre Heste til Hjelp for vore Vogtuer, og kom først efter 4½ Timer frem den tilbagestaaende anden halve Miil. Dette indtraf for mig paa en saare ubehelig Tid, da jeg befandt mig ilde og maatte tage Medicin.

U. B. BERGEN
Ms. 227b/4

I det herlige Quarteer paa Nystuen kom jeg mig igjen. – Fersk Fjeldørred og Chokolade Suppe med Kavringer blev ~~en~~ Middagsmaaden. Jeg tog mig en Lur; men de Unge droge ud paa et Nystue-Vandet og dorgede, men fik Intet, uagtet Redskaber af forskjellig Slags og med forskjellige Beite forsøgtes. – Slig Begyndelse paa et Sted, hvor man har gjort sig Haab om det rigeste Fiskeri, giver lange Næser. Læseren kan ikke gjøre sig for stort Begreb om Længden af de Fiskendes. ///
De 2 ubrugelige Skytsheste opsagdes, og Ejeren afelarereres, hvilket han selv fandt ganske i sin Orden. ///
Planer til heldigere Fiskeforsøg i Morgen udkastedes, 2 smaae Garn, som Koren havde med sig, udsattes, og dermed endtes Dagen, hvis sidste Halvdel var kold og regnfuld.
Da vi i Gaar opholdt os paa Hedq, fandt vi i Skytsbogen anført som passerende i 1833:

„Lyder Christian Sagen, Poet"

med den Anmærkning:

„Jeg var meget lange".

Denne opdigtede Anførsel i Skydsbogen er formodentlig dels et Vittighedsforsøg, dels et Erkjendtlighedsbevis mod en fortjent Lærer af en af hans Disciple paa Dennes første Udflugt til Universitetet. —

Den 8de Julii

Paa sine 2 Garn fik Koren en liden Salmo paa
pinnetatus, der ligesaa fra Nyestjevandet overførtes
i Spiritus for at opstilles i Museet. ++
Vejret koldt og regnfuldt. – Om morgenen forsøgte
paa at fiske med Prove først i Pinta-Elv ved
Nyestjevandet, siden i Beina Elvens første Ind-
gnidelse, Uttre (ɔ: ydre) Elven, eller som den i
Geographierne kaldes: Uttra. Ligeledes dor-
gede jeg i Vandet med en stoppet Mus til Agn;
men Ørrederne forsmaaede vore Mark og min
Mus, saa at vi kom hjem uden at have
mærket Nap af nogen Fisk. ++ Heldigvis
var Vaten i Nat med sine Garn, der skaffede
ham en Snees Ørreder, og os en god Middagsmad.
Da jeg kom fra Fiskeriet, sadlede jeg med
Cancelliråd Scheye: Een herlig Jagt, sagde
Manden, da han red 15 Mile efter en Vildgaas.
Jeg har nu reist 27 Mile for at fiske Ørre-
stuens berømte Ørreder, men ikke fået en. ++
Efter det mislykkede Fiskeri var Sindet saa
nedstemt, at alle Mand gik tidligt og tog
en Lur. Af denne vækkedes vi ved en stærk
Banken paa vor Dør af en Mand, som adlød
vort Svenske: Kom ind, og præsenterede
os en højst bezynderlig Person, iført Nøget,
som sandsynligvis engang havde været
Klæder, og som nu ganske godt bedækkede
Kroppen paa Siderne, men som ubarmhjertigen
gav Fjern- og Bagdelen bi Friis endog for de
svageste Øjne. – Han bad om Reisepenge og

fik Skilt.
~~Haarsham~~ 12 Mk. med Toldkasseren slog han stærkt om sig. Mig kaldte han saa; af Toldkasseer Grüner var han en Bekjendt, og Toldkasseer Petersen var hans Fader — altsammen formaderlig lige sandt. Med Undskyldning for gjort Ulejlighed og Tak for Gaven rakte han os, uden at ville være uhøflig, sin Dag og forsvandt. —

Paa Fisketuren i Dag gjorde jeg en uhyre Lykke ved at fange en rar Frø, som jeg indsvøbte vel i Papiir og Skjegt; men da jeg kom hjem, havde Frøen gjort endnu større Lykke, da den var ~~faldt~~ kommet ind af Papiret, min Taske og Skjegt. — Wilhelm fik og beholdt derimod en store Frø, hvorfra vi begge samlede nogle vakkre Moosarter og Skjegt.

Den, der rejser, bør altid skrive en Dagbog. Om Reisens Gjemed end forfeiles, har han dog noget at bestille, og han kjeder aldrig sig selv, men i det højeste kun sine Venner, om nogen af dem vil læse den. Man vogte sig kun for at forelæse den for sine Bekjendte; thi naar man siger: mine Venner! nu vil jeg more dem, lykkes det næsten aldrig.

Efter Hertugerne af Eilenberg og Weilenberg søgte jeg forgjæves paa Nyhavns Gjelder. Deres Navne vare forsvundne derfra, ligesom den Første selv er forsvunden fra Jorden,

medminde Kalken paa Bjelkerne skulde dække Navnene ligesom Mulden paa Venedigs Kirkegaard skjuler Forstnamnes Been. —

Den 9de Julie.

En stor Festdag paa Nyestuen, især for os Reisende, da den Reensdyrsflok, som ejes af et Interessentskab af Leirdøler og Valderser og har Tilhold paa Filefjeld, skulde samles paa Nyestuen, forat de i Aar første Kalve kunde mærkes, og Simlerne klones. Flere af Dyrenes Ejere forsamledes i den Anledning. (Mylius) Tidligt om Morgenen stode vi med Længselsfuld Forventning speidende for at see Flokken komme ned af Fjeldene lige over for os. — Omtrent Kl. 8½ fik vi Øje paa den. Langt borte saae den ud som en med Jord blestanket hvidgraa Sneebræ, da Dyrene holdt sig tæt sammen; og da de skjøde frem med stærk Fart, saae det ud som et Sneskred. Efterhaanden blev Figurene mere og mere synlige, og det varede ej længe, førend Flokken kun var omtrent 1000 Skridt fra os. Vogternes Hujen og deres i en sygnende Tone ideligen gjentagne Raab: „Sal, Sal, Sal" (Salt ∴, hvormed man lokker Dyrene frem ad) — hørtes ideligen. Da Raamarken nu ophørte, og Engene derimod begyndte, fandt Flokken det betænkeligt at gaae videre frem. Udflugter gjordes derfor snart til den ene snart til en anden Side, og saa løbe mest Dyr løb

U. B. BERGEN
Ms. 2274 b/5

til Siden, fulgte strax en Mængde, ofte hele Flokken, efter. — Vogterne vare da strax i Bevægelse og gav Hunden ~~hunden~~ Signal. Denne havde knap ladet sin Bjæffen høre og vist sig inde paa Flanken for at gjenne de Undvigende, forend disse standsede, lode den galloperende Hund komme inden om sig og igjen drive dem hen paa den rette Vej. Da Flokken kom til Landevejen og skulde forceres frem paa denne imellem 2 Gjerder, blev Opstanden almindelig. Udflugter til begge Sider skede af flere større og mindre Afdelinger, af hvilke nogle i utrolig Fart satte langt bort deels op ad Lierne deels paa Sletterne; men de raske Vogtere og især Hunden, et lille bitte, stygt tykhovedet og kortbenet Creatur, bragte Flygtningene inden kort Tid tilbage. En af Vogterne dog vil en Bukkestryng, den største og stærkeste Ren, Høvdingen for den hele Flok, og ~~hvilke~~ lederte denne efter Klaven foran Flokken frem mod Nystuen. Da dyrene saae deres Anfører gaae således roligen foran, fulgte de efter, dog ikke inden tydelige Tegn paa Utilfredshed, da de frøs og grynte — jeg vedd ikke at give den egne Lyd, de gav fra sig, noget bedre Navn end Grynten,

V Brunnstang?

da den ganske ligner Dyrenes, men kun er noget stærkere. — I det sluttede Geled tak nu den hele, 200 Dyr stærke, Flok ind i et for dem lusdemt Indelukke eller saa kaldet Gjærde, medens vi stode paa en liden Forhøjning og nøde dette for os sjeldne Syn. (Ny linje) Saalænge Dyrene troede det muligt at undkomme, var det en Lyst at skue den Kraft og den Kunstighed, hvormed de udførte deres Bevægelser; da de derimod i Anførerens Spor gik Side ved Side frem paa den af 2 Stængjerder indsluttede Vei, vare deres Bevægelser dorske og trøge, og de lignede en Flok Slaver, som af Slavefogderne føres gjennem en Gade. Dyr og Mennesker have i de fleste Stillinger noget tilfælles med hinanden. I dette var Rensdyrflokken lig en Armee. Saalænge Anføreren modigen bruger sine Kræfter for at opnaade Krigens Maal, stride Soldaterne tappert paa alle Kanter; overgiver derimod Anføreren sig, følge Soldaterne straks hans Eksempel, lade sig vaabnene fratage og gaae rolige ind i Fangenskab, ligesom vore Rensdyr nu i Indelukket. Her begave vi os ind i den store Flok (ny linje) med Salt i Haanden, hvoraf vi, sigende „Sal, Sal, Sal," tracterede Dyrene, der

i Forstningen ikke agtede Stort paa os,
og skyte at undrige os som Fremmede,
men dog omsider, da de mærkede, at
vi ikke gjorde dem Fortræd, nærmede sig
og toge Salt af vore Hænder; men de syntes
ikke om Saltet saa grovt, som vi bød
dem det. Jeg knuste derfor mit Salt
imellem mine Hænder, og da jeg havde
gjort dette, toge Dyrene begjærligen det
fine Salt. Det var en ukjendt Fornemmelse,
næsten en Vellyst, at føle, hvorledes
Dyrene med deres varme, blöde og böje-
lige Tunger slikkede mine tilsaltede
Hænder og med Tungerne trængte ind
imellem Fingrene for at nyde Saltvæd-
sken.

Derved vare Dyrene ikke snarke at
see, hvilket maaske skyldtes Skarstiden.
Hannerne sad löse i Dotter og faldt af,
saasnart man tog i dem, og Hornene
vare falde, saa at endog de stærkeste kjön
kun havde korte Stumper af Horn.
Markningen og Klovningen gik siden
for sig ikke uden betydelig Modstand
fra Dyrenes Side; men da det ligger i
Dyrets Natur, at det, naar det, efter
at have opbrugt alle sine Kræfter, mærker

en afsjort Overmagt, ikke længere forsø-
ger på at gjöre Modstand, forholdt de
sig under Operationen ganske rolige. om
(ny linje) Klokken 3 om Eftermiddagen aabnedes
Gruben, og Signal til Afmarsch gaves,
hvilket fulgtes med saadan Lyst og Hur-
tighed, at det kun varede få Minutter,
førend den hele Flok var over Flesterne,
oppover Fjeldlien, paa hiin Side af Fjeldet
og ind af Dyre. —
En syg Kalv blev mig solgt til Skelet-
sering, og den blev dræbt paa Nysteen.
Omtrent 3 Timer, efterat Flokken var
bortdraget, kom Moderen ene tilbage
til Nysteen, søgende efter sin Kalv, og
den gjentog Eftersøgningen endnu engang
Side om Aftenen. — Denne Tildragelse
havde jeg Lyst at fortælle den smukke
Rørskarls — madame, som i Foraaret
løb bort fra Mand, Hus og smaa Børn.
Det Skue og de smaa Erfarings-Kundskaber,
Dagen gav mig, vilde i Forening med
Stedet, Omgivelserne, hvorblandt Folk og
Kjøredskaber fra forskjellige Bygder,
og det skjönne Vejr, stedse minde mig
om en af de mange interessante Dage,
jeg har havt saa heldig at nyde, og
i al Fald om den mærkeligste, der
hidindtil er mødt mig paa denne Reise.

U. B. BERGEN
Ms. 227 b/6

Touren igjennem Leirdal og Borgunden samt Synet af de mange Valdersker, jeg paa Reisen har mødt og nu fandt forsamlede paa Nystuen, har givet mig en ubehagelig Overbevisning om, at Nationaldragten i Leirdal, Borgunden og Valders er forsvunden hos Mandfolkene. Qvinderne have derimod tildeels bibeholdt den.

Om Eftermiddagen kjörte vi 1/2 Mil tilbage ind i Bergens Stift for at fiske i en Elv, hvori man sagde, at vi kunde fange saamange Fiske, som vi vilde have; men vor Villie til at gjöre Fangst overstegs frygtelig Udfaldet; thi jeg fik ikke een, Koren netop een, og Wilhelm 4 Ørreder. Fiskeriet foregik i en Elv i Nærheden af Hammers af Marmor forfærdigede Grense-Stötte, som nu er flyttet fra den gamle Postvej ned i Snedalsvejen. Hvor vilde det ikke ærgre den förste Opretter, om han vidste, at man, da Stötten rejstes paa nye, havde ladet borthugge de mærkelige Ord: „Opfört af Generalvejmester Hammer." — Sic transit gloria mundi.

Snedalsvejen ?

De i Dag paa Nystuen forsamlede Reensdyr har Museet at takke for en Strikkekrog og en Træbismer, som jeg afkjöbte en Pige og en Karl, der vare komne sammesteds for at see Dyrene, ej at tale om den forbemeldte Kalve-Skelet, som i Morgen forelöbigen skal præpareres.

Da der nu ikke var mere for os at bestille her paa Stedet, og det Besög, Capt. Finne lovede at gjöre os, först skulde skee d. 11te, spekulere de vi paa, hvorledes vi skulde anvende Tiden, og foresatte os at leje Folk for ved Gravning at undersöge Fundamentet under Alteret af St. Thomas's Kirke. Til den Ende besögte vi forelöbigen Kirketomten for at see, hvorvidt det var rimeligt at anstille en saadan Undersögelse. Vor Vejviser paaviste som Kirkens Tomt et Sted, hvorpaa der stod et Stölehuus, uden for hvis Vægge kun sees Myrjord og Kvistkarn, men intet Spor af Indhegning eller Kirkegaard, hvorimod vi noget derfra fandt en tydelig, med store Grundstene forsynet Indhegning, 36 Alen lang og henved 30 Alen bred, liggende fra Vest til Øst med de længste Sider. Denne Indhegning ansaae vi for Kirketomten; men da Vejviseren benægtede dette, og paaberaabte sig en Autoritet, som vi troede at bunde eikjende, Knud Nystuens, opgave vi vort Forsæt at grave og droge hjem.

Da Thorsten Nystuen hörte Tale om den af os sete Mur og Indhegning, paastod han, at Underjordiske havde fört os vild og fremtryllet for os Indhegningen, da han, som er fört her paa Stedet, og mange Hundrede Gange har været paa Stölen, aldrig har seet en saadan muret Indhegning i kort Afstand fra det foranförte Stölehuus. — Heraf sees nok da, at Troen hos os og i Valders ikke maae være saa stærk som i Leirdal, da de Underjordiske kunde have saadan Magt over os og den gode Thorsten. — *)

*) Se mine Optegnelser af Sagn om Underjordiske i Leirdal. —

Den 10de Julie.

En herlig Veirdag, hvori vi dog, paa nogle smaae Spadsertouren nær, holdt os inde, da Tiden, som hörte til vor Rejses Gjemed, var at foretage ude, og Luften derunden var temmelig kold. — Journalen og mine övrige Optegnelser vise, at jeg fik god Tid til at skrive, og at jeg ikke lod den ubrugt.

De unge Herrer afregnede den i Gaar omhandlede Træbismer og en mindre, som min Vert overlod mig, hvorhos de, ved Hjelp af en justeret Bismer undersögte og bestemte Betydningen af Mærkerne paa Træbismerne. Men jeg tör nær ved at glemme, hvad der skulde være Journalens Hovedgjenstand, Maden og Drikken. I Gaar Middag en nyeat Koren ordineret og tillavet Ret,

stegt Spegekjöd, der ikke fandt Bifald hos Pluraliteten, uden forsåvidt den fordrede en Dram atpåa, hvorimod de herlige Rømmekoller, som tilleje nödes i Gaar ligesom i Dag til Middags, fandt almindeligt Bifald.

Ole var beskjeftiget med at præparere Kalve-Skelettet og at röge Fjeld-Ørreder til Provision paa Söreisen.

Denne Dag, som, med Hensyn til mine Mörskabs-Lyster, saae saa mörk og lidet lovende ud, endtes paa en for mig höjst tilfredsstillende Maade. Da det af mine idelige Efterspörgseler erfaredes og af de gjorte smaae Indkjöb rygtedes, at jeg var en Elsker af Oldsager og ogte norske Böskabs-Sager, kappedes Stedets Beboere, Mænd og Qvinder om at bære frem og forevise mig saadanne Gjenstande, og jeg kjöbte deraf en saadan Mængde og saa særdeles interessante Ting, at jeg selv forbausedes derover, og at jeg fik saameget at bestille med at besee og undersöge dem, ej at tale om at lægge dem for mig og, ligesom den Gjerrigen med sine Grunker, at mönstre og tælle dem, kort sagt inderligen at fryde mig i dem, at der ikke blev Tid til videre at omhandle dem i Dagbogen, især da flere af dem fortjene og skulle faae særskilte Beskrivelser. —

11te Julii.

En barsk og kold Nordenvindsdag, vel for det meste med Solskin, men stundom ogsaa med sneblandet Regn. Jeg kom derfor knap udenfor Dören, men sad og efterseae og beskrev og fik aftegnet nogle af de i Gaar erhvervede Rariteter. Flere bleve mig tilbudne; men jeg mærkede, at Floden var afskummet den foregaaende Dag.

Vertens Fangst paa Fiskegarne var, begribeligt nok, usædvanlig stor, og han tracterede os med de störste og bedste Ørreder, som faaes her, hvortil vi toge en Portion engelsk Bouillon.

I de 5 Dage, hvori jeg har opholdt mig her, ere ingen andre Rejsende end Bönder med Varetransporter, og de förnævnte Reensdyr-Ejere passerede forbi Nystuen förend i Dag, da en svensk Kræmmer ankom med en del Handelsvarer.

En del flere Sjeldenheder, og deriblandt især en saare interessant, Dör-Ringen fra St. Thomas Kirke med Inscription, blev erhvervede, da Beboerne efterhaanden kom frem med mere og mere af, hvad de troede, jeg önskede mig. Rygtet om de store Indkjöb, jeg gjorde, bragte min den förste Dag her afskedigede, men endnu her værende Skydsmand, Reer Sygaard, til at tilbyde mig sin Svöbe, en almindelig Fidske, af det Slags, Handelskarlene bruge, med en Jernstang, overtrukken med Læder, til Skaft, forsikrende, at dette Redskab var fundet i en Gravhöj. Min Lyst til Antiqviteter gik dog ikke saa vidt, at jeg indlod mig i Handelen med ham.

Den næstede Capt. Finne kom ikke herhid.

12te Julii.

Om Morgenen Kl. 7½ toge vi bort fra Nystuen, hvis hyggelige og smilende Beboere havde gjort alt, for at vores Ophold her kunde blive behageligt.

Luften meget kold; vi fik endog Snebygger paa os, inden vi nåede Maistuen. Rygtet om vor Lyst til Oldsager og Rariteter var gaaet foran os, saa at Indkjöbningen fortsattes her, omendskjönt den ikke blev saa rig som paa Nystuen. Paa Borlaug i Borgunden satte vi ind endeel af de indkjöbte Sager, for at vi ikke forgjæves skulde føre dem frem til Björberg og tilbage herhid igjen.

Om Eftermiddagen Kl. 3 toge vi Thee paa Brejstölen, et nylig her oprettet Gjestgiverie, der ejes af Iver Berge i Borgunden, og hvis Bygninger han har faaet opförte ved Hjelp af en ham af Statscassen given Understöttelse.

U. B. BERGEN
Ms. 2276 /7

(ny linje)
Kort derefter kom vi ud over Bergens Stifts Grænser ind i Aggershuus Stift. det er mærkeligt nok, at vi i nogle faa Timer skiftede Opholt i 3 forskjellige Fogderier og Amter. Vi gik ud fra Nystuen i Valders Fogderie, Christians Amt, droge igjennem Borgundenæs Sogns Fogderie og nordre Bergenhuus Amt og kom til Bjöberg i Hallingdals Fogderie, Buskeruds Amt. (ny linje) Grænseskjellet imellem Bergens og Aggershuus Stift, der hvor Leirdal endes, og Hallingdal begyndes, er endnu ikke, saaledes som Grænseskjellet paa den anden Postvej over Filefjeld imellem Maristuen og Nystuen, blevet indmærket med nogen Skjelsteen, — hvilket for de Rejsende kunde være ret interessant — men hvad der ikke er skeet, kan jo skee.

Paa Bjöberg mødte vi 3 Rejsende, af hvilke een, Cand. theol. Jensen, bragte os Hilsener fra Uranienborg.

Til Aftens Thee og Smørrebrød, og derefter tömtes en Skaal for min Broder Hartvig, hvis Fødselsdag jeg saaledes ogsaa en Gang har celebreret i Hemsedal. —

13de juli.

Med store Forhaabninger om rigt Fiskerie i Gaardens Elve lagde vi os i Gaar Aftes, da Værten Knud Eriksen, fortalte os, at de vare meget fiskerige; men vore Forhaabninger skuffedes, da vor Fangst om Morgenen snarere blev liden end stor. Jeg begav mig derfor snart igjen i Seng og fiskede der for Museet, hvilket lykkedes langt bedre.

Kl. 3 om Eftermiddagen vendte vi atter tilbage til Bergens Stift, da vi frygtede for, at Quarteret paa Bjöberg skulde blive overfyldt med Rejsende, der vare komne til Leirdal med Dampskibet i Gaar. Brejstölen forsynede os atter med Thee. Om Aftenen toge vi Logis hos Iver Berge, der paa Nystuen havde lovet os gott Fiskerie i Elven ved hans Gaard. Undervejs nedtoges de paa Borlaug indlagte Racketer.

Kulden over Fjeldet var mærkelig streng. Uagtet jeg var vel indpakket, frös jeg dog og maatte ofte gaae for at sætte Blodet i Omlöb. Vejen over Fjeldet frembyder intet mærkeligt, med mindre det skulde være det, som min medrejsende Vejinspecteur paastod, at flere af de Bakker, denne har, uden synderlig Vanskelighed kunde have været undgaaede.

Bouillon Polsen gav os en god Aftensmad, da vi endnu havde Brød i Behold til at dyppe i den.

Paa Fjeldet i Dag mødte jeg den med det forsinkede Dampskib komne Post, hvis Fører leverede mig Breve fra min Broder og Lieut. Möller, hvilke Herrer i Leirdal havde medgivet ham for at indhændiges mig, om han mødte mig paa Vejen — en besynderlig Maade at befordre Breve ankomne til Ens Adresse, —. Havde jeg ikke mødt Posten, eller var min Tour til Bjöberg forandret, hvor var der da blevet af mine Breve? jeg havde neppe før efter Maaneders Forlöb modtaget de kjære Efterretninger, Brevene indeholdt.

I saadan politisk Uvished, som den, hvori jeg nu lever, har jeg ikke i meget lang Tid befundet mig. Det er snart 4 Uger, siden jeg saae en Avis.

Ved Borlaug mødte jeg Rejsende, som agtede sig til Bjöberg, en Hr. Trisak og 3 Damer, blandt hvilke Claudine Lem og hendes Söster, med hvem jeg talede. — Skydsen fra Nystuen afclareredes, da andre Heste blev os lovede paa Berge. —

14 Julii.

Kl. 5 om Morgenen foer Koren ud for at fiske med Flue, Wilhelm drog efter Kl. 8, men Fangsten blev jammerlig. Jeg forholdt mig rólig og ventede paa Udfaldet, inden jeg vilde spende min Trove, som saaledes kom til at ligge uoplöst.

Om Formiddagen Kl. 10 kastede vor Vert med Nod og fik over 100 större og mindre Ørreder, af hvilke der kom en god Middagsmad paa vor Part. Et Expl. sattes i Spiritus for Museet.

Paa en liden Excursion opdagede Wilhelm, at der nær ved Gaardens Huse voxede skjönne Alperoser.

Den antiquariske Höst her paa Stedet blev ubetydelig. En simpel Strids-öxe (Kakel) fra Nabogaarden Nygaard, en Glasrude med 2 paabrændte Figurer, 2 saakaldte Skjöver (Barkskraber) og en Kophelle (Forhilde) ud-gjörde det Hele, da vi ej kom til Accord om en meget skjön, støbt Metal-Lysestage, for hvilken Iver Berge forlangte 4 Spdr. Han lovede at bringe mig til Bergen en meget smuk Glasrude med paabrændte Figurer, hvilken han havde paa Bergsstölen.

I Nod fangedes om Aftenen en god Ret Ørred. —

15 juli.

Paa Touren til Leirdalsören besaes Borgunds skjönne Kirke, som Pro-fessor Dahl har beskrevet. I denne staaer en liden Model af en Kirke, maaske et Reliquieskrin, hvilket jeg ikke kunde undersöge, da Skrinet stod saa höit, at det ikke var tilgjængeligt, i det mindste ikke for mig. Ovenfor dette staaer en nedstoppet, meget stor Ræv, som skal være skudt inde paa Böen af Kirkevold, den Gaard, hvorpaa Kir-ken staaer

Paa en af Kirkeklokkerne staaer:

✠ SANCTVS
LAVRENCIVS.

Kirken har vel havt St. Laurentii Kirke.

En Ølbolle med Indskrift og Aarstal 1592 var ikke at erholde hos Verten paa Husum, da han ikke vilde skille sig ved samme.

Af min Skydskarl fik jeg höre, at Haaken övre Gaard i Borgund ejer en smuk Stalbue med Spande-Indretning af Ben og 2 Livbolter, hvilke Sager han nok vilde sælge.

Da jeg ved Salthusbroen mödte Capt. Finne og blev buden at tage Middagsmad hos ham paa övre Lysne, hvilket jeg ogsaa gjorde, gav han mig det Löfte at söge at faae overladt bemeldte Oldsager hos Ejerne, som han godt kjendte.

Ovenfor Lysne mödte jeg Gjestgiver Moe, spadserende med Hæn-derne paa Ryggen, som om han var hjemme paa Houkeland, hvilket dog den lette og pæne Sommerfrak, han bar, syntes at modsige. Han var i Selskab med Hjulmager Holck, reist til Leirdal med Dampskibet for at lystere i denne Egn.

Paa övre Lysne staaer et meget smukt nordisk Skab, hvilket jeg forglemte at besee, uagtet jeg havde hört tale om det.

Paa Landevejen kjöbte jeg en höjst mærkelig Jernspore, der var funden i en Gravhöj paa Kirkevold tilligemed en del Bronzesager, der vare solgte og opsmeltede.

U. B. BERGEN
Ms. 2276 b/8

Om Aftenen Kl. 6½ kom vi atter ombord i Ellida efter 10 Dages Fraværelse og en Landreise af 20 Mile. Vore gode Hardangere modtoge os med Venlighed og Tilfredshed, og vi vare saa vel tilmode, som om Ellida havde været vort virkelige Hjem, og Besætningen vor Familie. Uagtet jeg var træt efter Reisen, gav jeg mig dog til at skrive et Brev til min Broder, da Posten skulde afgaa herfra tidligt næste Morgen.

Imellem Lysne og Husum skeer nu over Selkhun-Aasen et nyt Vejanlæg for at undgaae de slemme Galder. Koren gik den nye Vej, medens vi andre kjörte over Galderne, og han kunde ikke nok rose Anlægget. —

16de Julii.

Om Formiddagen dorgede Koren en Tart ved Leirdalsören, hvilket gav os saadan Lyst til at prøve vor Lykke i samme Vej, at vi besluttede at ligge over sammesteds i Dag.

Jeg og Wilhelm gik nyskede paa Land for at gjöre Visiter, men min falbt bort, da jeg ved Söen mörte den paajeldende, Amtmand Tostrup, som reiste til Kopanger. Jeg tog derfor blot en Spadsereretour op over Gren, og her bar man saaledes agte og unegte Gjelderheder ind paa mig, at jeg gik som en Fremmed, omringet af en Flok skakkrende Jöder og Jödegutter, der nappede mig i Klæderne, holdt deres Gjelderheder i Vejret, og raabte: „ve du inkje kjöpa denna?" Nogle vare lykkes blene mit Udbytte, og det for godt Kjöb. Man nedbler om Aftenen at komme ind til Fartöjet for at tilbyde Raritetter, endog indtil Kl. 11.

Til Middags havde vi Gjester i Ellida, Landhandler Möller og Candid. Frisak, hvilke, efter vor fattige Leilighed, blene ganske gott bevirtede.

Fiskeriet, der havde lokket os til at blive her Dagen over, slog ganske feil. — I sidste Nat havde nogle Husmænd, der havde indsat Garn indenfor Leirdalselven, leveret Gjerdejerne, der kom ind for at hindre dem deri, en formelig Bataille, hvori der brugtes Stokke og Stene, saa at der vankede blodige Pander. En af Husmændene fortalte, at Gjerdbruger Hönjum, efter at have faaet et drögt Slag i Panden med en Garstaur, höjt og tydeligt erklærede, at han var slaaet ihjel. — Störjum ?

17de Julii.

Proviantered med Brör, Sukker og Flöde samt forsynede med en Lods kastede vi lös Kl. 6½ om Morgenen.

Saa stor var Leirdölernes Lyst til at sælge os Raritetter, at de endog havde gjemt Lotsen nogle med, hvilke han krammede ind for os paa Dækket, efterat Frokosten var forbi. Men der blev ingen Handel af, da Priserne vare steegne, uagtet Gjenstandene havde ringere Værd for mig end de, jeg forhen havde kjöbt.

Ligesom jeg kort efter min Ankomst til Leirdal gjorde nogle Anmærkninger, der ikke falbt ind til Stedets eller Beboernes Fordel, saaledes bör jeg ikke undlade at nedtegne noget af modsat

beskaffenhed. (ny linie) På Gren har bosat sig en Mand, som giver Rejsende Herberge, og som med store Bogstaver af Blik, fæstede på sit Huus, har givet de Ankommende sådant tilkjende. Denne Mand holder tillige Skole, og i denne indsatte endog Husmænd deres Børn mod Betaling af 8 Spdr. for hvert Blot om Vinteren — et glædeligt Tegn på Oplysningens og Civilisationens Fremskriden i denne mørke, trange og ellers saa lidet lystelige Dal.

Man finder i øvrigt nu paa dette Strandsted 4 Landhandlere, en Læge, en Apotheker, 2 Herbergerere 3 Bagere, 4 Smede, 4 Skomagere, 5 Skræddere, en Kobbersmed, en Blikkenslager, en Garver, en Hjulmager og 4 Snedkere. Een af Skrædderne er tillige Postbøner.

Ved Eerdal kom nogle Piger roende ud til Ellida og solgte os nogle Kander gode Jordbær. Udenfor Vindedal gjordes med Skraben et Kast, som intet Udbytte gav.

Uagtet det ofte var stille, og de Vindkast, som af og til blæste, vare flaue, avancerede vi dog saa vidt, at vi vare henimod Nærøfjorden, 3½ Miil fra Leirdal, da vi om Aftenen gik til Køjs. —

18de Julii.

Efterat vi den hele Nat havde krydset mod en ganske rask Sydøstvind, befandt vi os, da vi kom paa Dækket Kl. 6, ¼ Miil udenfor Urlands Havn, hvor vi saae Stirlings Victoria liggende for Anker. Da vi kom op paa Havnen og begave os ud for at fiske, kom han os imøde med 2 Tarter, hans Morgenfangst, til hvilken kom en tredie, som han fik i Selskab med os. Jeg havde en Tart paa min Troe og spillede en Stund med den, men den slap Taget, og borte var den.

Til Middags hos Stirling nød vi den af ham sidst fiskede Lax, som, da stig Mad er rørig, forsaattes med flere Slags Vine. — Om Aftenen fiskedes i Elven med lidet Held endog for Storfiskeren, og derpaa toges Smørrebrød i Victoria. Plan for næste Dags Beskjæftigelser lagdes; Stirling inviteredes til Middags i Ellida; et Brev til Ane Eline expederedes og sendtes med Expres til Lunden, hvorpaa vi Alle gik over fra præsens til supinum og sov ind. —

Urland er et Strandsted ligesom Leirdalsøren, men dets Beliggenhed er venligere og friere, hvorfor ogsaa Luften er langt sundere. Flyttemere heller ikke saa tat sammenpakkede, og Leirdalsørens afskyelige Lugt spores ikke, ligesom man ikke overlobes af saamange fribenede Svin som der. Den vakkre, paa en Bakke ved Søen liggende grundmurede Kirke med en underskjøn Hængebirk paa Kirkegaarden, nogle ganske smukke Huse, Terrasserne ved Søen, de grønne Lier, de skovbekrandsede Fjelde, hvis Sider prydes med susende Bække, som i forskjellige Retninger søge Vei nedefter til Bugten, bidrage ogsaa til at forøge Stedets venlige Udseende.

Rygtet om mine Indsamlinger af Karisteer var allerede løbet foran mig, uagtet jeg kun brugte et Døgn fra Leirdal~~ø~~en og hertil. Strax ved Landstigningen kom en Kone os imøde med det Spørgsmaal, om vi vare de Personer, som kjøbte gammel Messing? hvortil et Ja naturligvis blev svaret. Konen sagde da, at hun senere skulde vise os Sager af saadant Metal. —

U. B. BERGEN
Ms. 2276/9

19 Julii.

Fiskedonren i Går maae have veret meget trættende, thi vort Supinum blev ~~meget~~ saare langt. Vi kom ikke paa Benene før Kl. 8, men det var jo Søndag, og da kan man paa Landet sove saalænge man gider. Om Formiddagen gjordes Visiter hos Honoratiores, Oldingen, Pastor emeritus Hatel, den nylig herfra befordrede Provst Rugge og Lehnsmandene Ohnstad. Gudstjenesten holdtes ikke i Dag her; men vi besaae Kirken, der er ret vakker, grundmuret med smalle spidsbuede Vinduer og et Par ret vakre Kleberstens-Portaler, har 2 Klokker, hvoraf en med en lang Jernskrift, samt et beskadiget Røgelseskar af Bronse og en meget smuk Døbefont af Klebersten, hvilken nu ej længere bruges.

Efter endte Visiter toge vi Middagsmad hos os i Ellida og gjorde med Stirling den Aftale, at vi vexelvis skulde gjæste hinanden hver Middag, saalænge vi ligge her sammen. Tractementet var, efter Omstændighederne brillant: røget Ørred fra Nystuen, fersk Lax fra Urlandselven, Multegrør med Fløde og Jordbær med Cognac, alt sammen Lager, der ikke vare vanskelige at lave og anrette, naar man blot har dem, hvilket var vor Lykke, Mærsalla, St. Julien og Sauternes sparedes ikke, saa at vi næsten toge os en Svir.

Kl. 4 om Eftermiddagen kjørte jeg og Stirling med Koren gik 1/2 Mil op igjennem Dalen til Vasbygd-Vandet, hvorimod Wilhelm holdt sig ombord. Vejret var ubehageligt med Regn og Storm, hvorfor Forgjængerne vendte om paa Halvvejen. Jeg holdt derimod ud til Vasenden. Da Regn og Vind undervejs blev vel drøj, tog jeg Oliekappen paa, slog Paraplüen op og gav Tømmerne til den Skydskarl, hvilket jeg uden Betænkelighed troede at kunne gjøre, da Hest og Vogn var Provstens og Skydskarlen Provstens dreng, en ung, rask Karl; men jeg kom snart til at fortryde det. Kudsken bragte strax sin Svøbe og for hurtigt afsted, kjørte først ned i en Grøft, hvorved Vognaxlerne maatte være blevet knakkede om de ej havde været saa stærke, og kort derefter med det ene Hjul op paa en i Vejkanten liggende høj, jordfast Steen, saa at Vognen væltede til den Side, hvor jeg sad, at jeg kom under st imellem endel store Stene og Kudsken ovenpaa mig, hvorimod Hesten var saa klog at staae stille med den ved vore Been liggende kantrede Vogn. Næsten i Fjerret udbrød jeg: din Satan, hvordan kjører Du? og fik til Svar: Gik du nokan Skae? et Spørgsmaal, som jeg i en Hast ej kunde besvare, da min højre Arm, mit venstre Knæ og nogle Fingre paa begge Hænder smertede mig meget af Stød, som de havde faaet. Jeg laae længe indklemt imellem Stenene, med Paraplüen foran mig, uden at kunne reise mig op, medens Kudsken var beskjæftiget med at faae Kjæren op igjen paa sine Hjul og at bringe Hesten ud af den generede Stilling, hvori den befandt sig med den ene Vognarm oppe paa Ryggen og den anden trykket ind mod Hestens Side, hvorover Øyret som rimeligt var, blev utaalmodigt. Det tog lang Tid, før Kudsken at faae Vogn og Hest bragte i ret Stilling, og ligesaa for mig at reise mig op. Efter at have befølet de Lemmerne, der smertede mig mest, og forsikret mig om, at Been i dem ikke vare brækkede, rejste jeg mig med Besværlighed, slog Paraplüen sammen og takkede Gud for, at jeg var sluppet saa vel fra denne uventede Kolbytte. Jeg troer det var en Lykke for mig, at jeg havde Regnehatten oppe, og

at det blæste meget hårdt fra den Side, mod hvilken jeg faldt, da jeg under Faldet tydeligen mærkede, at Paraplien gjorde en stærk Modstand og således paa en Maade tjente som Faldskjærm for mig. Den gode Gud, som altid har været mig saa nådig, gjorde ogsaa, at jeg kom uskad fra denne Valtning; thi at jeg er øm og blaa paa Arm og Been samt meget ophovnet i en Finger, er jo kun Bagateller i et Tilfælde, hvis Følger et sønderslaaet Hoved eller brukkede Arme eller Been saa let kunde have været. — Jeg leverer neppe en anden Gang Tømmerne fra mig til nogen fremmed Kudsk, om det end regner og blæser nokssaa hårdt,

denn Jürgen kommt nicht allemal
durch seiner Dummheit fort,"

siger Hagedorn.

Efter Touren toge vi Thee og Aftensmad hos gamle Isabell, der havde budt os til sig og tracterede os godt. Provst Rygge var ogsaa der.

Naar jeg med gjentagen Tak til Himlen repeterer de flere lettænkelige Stillinger, hvori jeg har været, vil jeg neppe glemme den 19de Julis Tildragelse. —

20 Julii.

Medens Stirling og de Andre om Formiddagen vare ude og fiskede, uden at faae en eneste Fisk, sad jeg rolig ombord, beskjæftiget med at ordne og beskrive nogle af de erhvervede Antikviteter, af hvilke jeg i Gaar, da jeg kom hjem fra Kjøretouren, kjøbte endel af Folk, der laae ventende paa mig ved Siden af Ellida.

Koren var oppe i Kirketaarnet og aftegnede Klokke-Inscriptionerne for mig, besaae Rygge Kirkegaard og stævnede til mig i Eftermiddag nogle Udlændere, som havde tilbudt ham forskjellige gamle Sager.

I Selskab med Stirlings Ven, Prettymann, som i Gaar Aftes var kommen hertil over Voss, spiste vi til Middags i Victoria, hvor der var en Qvasi-Svir.

I Skraaen fik Wilhelm siden endel Søsyr; men Stirling og Prettymann fiskede forgjæves, hvorimod jeg skrabede ret godt Antikviteter sammen, hvilke Mand og Qvinder, Unge og Gamle bare ind paa mig dels ombord, dels i Præstegaarden hos Provst Rygge, hvis Gjæster vi vare til Aftens.

Efter Valtningen i Gaar befandt min Finger „Ildebrand" paa venstre Haand sig meget ilde, uagtet jeg tracterede den både med Opodeldoc og kolde Omslag. Ringfingeren

I Præstegaarden beraves eller rettere hænger udenpaa Kirkeveggen et Par malede Tavler fra Rygge Kirke; men de ere, som man kan formode, saare ilde medfarne. Paa den ene kunde endnu læses: St: Petrus, hvis Billede formodentlig har været malet under en ovenfor værende Bue. — Tømmer fra Rygge Kirke, malmrigt og hårdt som Jern, er ogsaa benyttet i flere af Præstegaardens Huse. —

U. B. BERGEN
Ms. 227 b/10

21de Juli.

Formiddagen benyttede jeg til at skrive, hvorimod Wilhelmerne gik om paa Nabogaardene for at opsnuse Sjeldenheder. Til Middags spiste Sterling og Prestmann i Ellida, hvor der blev opbudt alt for at skaffe tilveje en diner for engelske Herrer. Der serveredes med Lax, stegte Flyndrer af en egen ganske udmærket Sort, Multegrøt, Jordbær og desert samt 4 Slags Vine. Var det ikke godt, saa var det dog det bedste, vi kunde skaffe, — „Bare lyst marchera kam saa bare kan."

Om Aftenen gjordes Afskedsvisitter hos Præsterne, og et Besøg hos Lehnsmand Onstad, hvorimod Landhandler Larsen bad os ind til sig og skjænkede Vin for os. Ved Stranden tilbødes os atter Sjeldenheder, af hvilke jeg ogsaa kjøbte nogle.

Provst Bugge, som ved Afskeden lovede at see til at skaffe Museet Urlands Kirkes skjønne Døbefont af Sten og Rogelseskar samt en sjelden Kniv, der ejes af Anders Meelhus i Flomsdalen, ønskede at faae Museets Love, hvilke jeg skal sende ham.

Hos Onstad fik jeg til Museet en Kirkenøgel fra Rygge Kirke og en i en Gravhøj fundet Kobberring, hvorimod jeg lovede ham og hans Børn at see Museet, naar de komme til Bergen. —

22 Juli.

Kl. 7½ om Morgenen reiste vi paa Raad til Trettem, hvor vi toge ind hos Torsten Trettem, som ej var hjemme; men hvis Kone og Moder modtog os med Gjestfrihed og lånte mig Hest samt en enkel Karjol, hvori jeg kjørte op igjennem den flade Dal til Flom. Undervejs en 4 Alen høj, firkantet Bautasten tæt ved Vejen og paa Flom 2 mindre, flade, alle uden Indhugninger. Min Hensigt at erholde Oplysninger om nogle i Gravhøje der fundne Oldsager og at besee Flom Kirke kunde ikke opnaaes; thi nøiagtet der paa Gaarden bor 10 Jordbrugere, og vel altsaa henved 100 Mennesker, vare paa den hele Gaard ikke mere end 4 gamle Kjerringer og Tous Kjerringer hjemme, af hvilke en var stokblind og de andre halte og vanføre, og ingen af dem vidste at give Besked om, hvad jeg vilde vide. Efter Kirkenøgelen søgte de meget; men de fandt den ikke. I øvrigt vare de meget godmodige og forekommende, nødte mig til at drikke Øgre og Brendevin og fulgte mig saa godt, de kunde, til Vogns, da jeg efter et kort Ophold kjørte bort for at møde Rejsefællerne, der til Fods vilde op til Flom. Mit eneste Udbytte paa denne Gaard var endel Lopper, af hvilke der maatte have været stor Overflødighed; thi mig kunde de ikke have faaet fat paa, uden idet jeg gik nogle Skridt over den blinde Kones Stuegulv. Gaardens hele Besætning af Folk og Faa vare paa Stolene. Nedefter fiskedes i den store Flomselv, hvoraf vi kun drog op 45 Foreller; men Koren havde fat i en Tart, der slap løs igjen.

Trettem, Brække og Flom, de eneste Gaarde, som ligge nede i Dalen, ere meget store med vidt udstrakte Ageer. Paa den første har været et Teglværk, hvis faldefærdige Hytter med endel ubrændte Tagstene i, endnu staae tilbage.

Tous v. = laus kjerringa

Vi kom hjem Kl. 7 om Aftenen og mottog Afskedsvisit af Stirling og Prettymann, som i Dag havde fisket circa 12 Laxe eller Tørt. Prettymann forærede os en af sine Laxe. Han fandt samme=gen Behag i Ellida, at han til næstedør vilde leje sig denne el=ler en anden Hardanger Jagt paa Fisketouren i Stiftet. Han op=tegnede Ejerens Navn. Nu skal vi vel see, at Engelænderne faae for Skik at leje sig ~~[illegible]~~ Bondejagter til Lystfarter, og at vi Andre ikke mere kunne faaes saadanne uden at betale paa Engelsk, det er at sige firedobbelt i det mindste.

Den snilde Frue Abel sendte mig i Aften ½ Kan. kande Flöde og et Par Potter söd Melk, som paa Touren ville komme os til god Nytte, og en Pige bragte os velmodne Jordbær. —

V 23 Juli. I gott Veir lettede vi Anker Kl. 7½ Formiddag og salutterede med 4 Skud for Urlandsvangens Beboere, til Beviis paa vor Er=kjendtlighed for den gode og forekommende Modtagelse, vi her fandt. Vinden meget svag, saa at vi til sent om Aftenen kun nåede til Gaarden Styve, i Nordfjorden 1¾ Mil fra Urland.

Fjeldene ved Urlandsfjorden ere usædvanlig höje og bratte og have saregne, skjönne Former. Især er dette tilfældet med Flonæs=Nipen, Hjætte=Ryggen og Kappedals=Fjeldet, alle imellem Underdal og Vangen. Flonæs V. Flom=Nipen, et meget höit, med Snee paa Siderne belagt Fjeld, der, seet inde fra Fjorden, har Form af en Hest, er ogsaa af interessant Udseende.

I det vi i Morges vare afreiste fra Vangen, kom en Kone fra en udenfor liggende Gaard Höjdal ind til os med sin Datter og Datterdatter for at sælge os et Stölebælte og en Lysestage af særegen Form, hvilke Ting jeg kjöbte. Konen og Datteren, der syntes at höre mere end almindelig Dannelse og vare gottlidende Mennesker, opholdt sig længe ombord, besaae vor Cahyt og pas=siarede med os om allehaande Gjenstande, og vi traktereede dem med Ligveur og Cakes, hvilket den snaksomme Gamle vist ofte vil fortælle.

Under mit Ophold i Urland har jeg hos de mange af Beboerne, med hvem jeg har haft noget at gjöre, mærket en saadan God=modighed og elskelig Ligefremhed, som jeg ellers ikke har truffet hos Sogningerne, ~~[illegible]~~ hvilket vel kommer deraf, at Hoved=sognet og de 2 Annexsogne ligge afsondrede, langt fra Lande=vejene, og at Beboerne sjelden komme ind til Byen. Man maae heller ikke lade ind af Sigte, hvad en gudmodig Præst, der næsten i et halvt Seculum har været Præstegjeldets Sjelesörger — og det har Abel — kan udrette i saa Henseende, og at Landhandleren Larsen ikke söger Fordel ved at udskjænke Brændevin til Almuen.

De ved Valtningen d. 19de dennes forstörte Legemsdele vedblive at være ophovnede og at smerte mig, uagtet jeg frem=deles opvarter dem med Opodeldok og Anslag.

Da det var stille, gjordes 3 Kast med Skraaen; men Udbyttet var meget ubetydeligt. —

U. B. BERGEN
Ms. 2276-/11

24de Julii.

Da vi stod op, var Ellida lige ud for Bakke, 1/4 Mil fra Gudvangen. Her toges Folk til Hjelp for at bugsere os frem, og hos disse kjöbtes nogle Koller for godt Kjöb.

Kl. 10 1/2 ankrede vi ved Gudvangen, hvor der kom ned paa Bryggen en Mand, hvis Figur og Gang var Sagens, men hvis Ejer var en anden, Gjestgiver Wilmann. Med ham förte vi en kort Samtale, bestående i et Par Spörgsmål, fra hans Side, hvor Fartöjet hörte hjemme o. s. v. og fra vor: hvilke Rejsende det var som i Gaar Aftes droge ud herfra i en Spejlbaad? Ved den Leilighed fik han vide, at Fartöjet var fra Bergen — hvilket i en vis Henseende er sandt —, og vi kom efter, at de omspurgte Reisende vare Sorenskriver Cappelens Kone og Börn samt Frue Winding fra Bergen, der havde beseet Stalemsvejen.

Vore Bugserere lovede at bringe os Antiqviteter og Jordbær til Kjöbs, og vi skyndte os at spise til Middags for desto før at fiske i Elven, om hvilken vi havde gjort os store Forhåbninger.

Store Forhåbninger fyldte ikke meget i Grygden. Jeg vandrede circa 1/2 Mil op til Skjerpebroen og tilbage, fiskede i enhver Kul, hvori Fisk kunde haabes ventes, kom hjem Kl. 6, var meget sved og træt, men fik kun 5 Foreller; Wilhelm ikke engang saamange, altsaa knap Aftensmad. Koren holdt sig nær ved Elvemundingen og fik 3 vakkre smaae Tarter; men kan gik ogsaa ud med ringe Forhåbninger.

Ved Hjemkomsten gjorde jeg Visite hos Wilmann, som leverede mig nogle smaae Presenter til Museet.

Jordbær indkjöbtes i Mængde, og Antiqviteter lovedes fra flere Kanter. —

25de juli.

Skydsen, som var bestilt til Stalem, indfandt sig Kl. 7 om Morgenen; men Vejret var saa afgjort slet, at Rejsen opsattes, da Regn östes ned af Luften, og det tilbøje stormede. Kl. 8 hörtes en voldsom Bragen, der kaldte os op paa Dækket. Vi saae da et stort Jord og Stenskred tumle ned ved en Foss, der löb ned fra den höjeste Fjeldkant omtrent 1400 al. fra os. Det var et höjst interessant Skue. Fossen blev forstegaae og udvidedes mangedobbelt, og efter hvert som Massen sank ned, hoppede deraf ud Tusinder af större og mindre Stene, hvilke længere ned stöge an mod Fjeldet, derfra atter bolede sig i Luften og i Buer tumlede ned i Fjorden, som stod kogende og brusende, i det den modtog alt, hvad der ovenfra sendtes ned i den. Stærke Knald lød uophörligt, ligesom fra Krigstropper, der lade höre snart Salver af Kanoner og Musketter, snart Pistolskud. Vi storde saaledes og nöd dette majestætiske Syn, der varede med idelige Forandringer omtrent i 10 Minutter.

Da jeg af Erfaring vidste, at den lange og trange Dal, hvorigjennem Vejen til Stalem löber, i saadant Vejr er udsat for ligneude Skreder, og jeg ikke havde Lyst at indvikle mig i en af disse, opgav jeg Reisen for i Dag og lod Skydsen drage hjem.

Næsten hele Dagen passeredes i Cahytten; men om Aftenen, da Veiret gav sig, promeneredes paa Dækket. Provisionerne forøgedes med 2 ferske Brød, en Present af Hr. Wilmann, med fersk Kjöd, som indkjöbtes, og ligeledes med Sukker, da Jordbærene fordrede mere af sidste Slags. I Haab om bedre Veir i Morgen var Skydsen atter bestilt til samme Tid som i Dag.

Et Par jordgravede Antiquiteter af Jern kjöbtes, og Ejeren forlangte — meget nok — ~~forholdsvis nok~~ — meget mindre derfor end Metallets Værd.

Opsatsen af Stalemsreisen var mig ubehagelig, da min Plan var, strax efter Tilbagekomsten, at gaae til Sejls for, om muligt, at naae til Askevold inden min Sösters Födselsdag og at celebrere den der med hende selv, hvilket nu neppe vil lykkes. — Jeg expederede et Brev til min Broder Cassereren, hvilket skal afgaae herfra med förste Post til Bergen. —

26 Juli.

I gort Veir kjörte Selskabet ud for at tage Vejen i Stalens Bakkerne i Øjesyn. Dette Foretagende tilfredsstillede os Alle, da Vejen, saa bratte disse Bakker end ere, og saa höjt de stige, ikke alene er mageligt at kjöre op saavelsom ned; men Synet af Vejens 13 store Svingninger med deres vakkre, gulmalede Rekværker tillige afgive et höjst interessant Skue, naar man staar lidt höjere end den överste Svingning og kan overse det Hele paa engang. Prospecten ovenfra bliver dendu mærkelig forskjönnet ved de 2 höje og bratte Vandfald, Stalemsfossen og til Höjre og Sivlesfossen til Venstre, ved de paa Fladen i Dalens Bund jævnsides liggende, af Elven gjennemskaarne Gaarde, Sivles-Øyen og Stalems-Øyen, ved det vakkre til venstre liggende, runde Fjeld, Yordalsnuten, ved den igjennem den lange trange Dal löbende Elv og ved skyhöje, bratte Fjelde, som paa begge Sider begrændse den trange Dal. Höjst interessant er det, at man, idet man fører op eller ned af denne Fjeldvej, for hver Svingning, Vejen gjör, kjöner nær henimod en af de 2 forneevnte Fosse, som man altsaa afvexlende kan beses i forskjellige Höjder, hver 6 à 7 gange. Anlægget er storartet og vel udført; maatte det kun ikke i Tiden tage Skade, fordi de höje Mure ikke ere tilstrækkeligen dossered, og fordi der ikke i Böjningerne er anbragt Afløbsrender til at bortföre under eller igjennem Murene det nedlöbende Regn- og Snevand.

Ellidas ene Ejer og Lotsen havde bestemt sig til at gjöre Touren med os og bestilt Vogn dertil; men da Skydskarlen erklærede, at de ej kunde faae Vognen tilbage igjen til Gudvangen, hvilket var Tilfældet med os Andre, opgave de Rejsen og gik ombord. Vejen, en knap Mil igjennem en flad Dal, dem for lang at gaae, eller var det en Skam for dem at komme tilbage til Fods, medens vi Andre kjörte?

Til denne morsomme Tour laante Landhandler Wilmann mig sin gode Cariol, saa at jeg kom heelt mageligt frem og tilbage

Kl. 1.

U. B. BERGEN
Ms. 227b/12

Efter at have gjort tilgode med et Maaltid af Chocoladesuppe og ferskt Ørred droge vi ind af Gudvangsfjorden, hvis Kystboere i en Strekning af ½ Mil fra begge Sider kom ind til os og solgte os Antiquiteter saavelsom Jordbær. — Paa det Sted, hvor Stenskreden i Gaar raasede, var intet Spor af Forstyrrelse at see. Hele Massen var sunken i Fjorden, som nu skjulte den, og Bjerget var saa brat, at intet var blevet liggende ved dets Fod.

Forend vi gik til Kjös om Aftenen, vare vi avanceerede 5/8 Mil ind af til Dyrdal. I Haab om, at vi i Nat skulde komme ind af Urlandsfjorden i den store Sognefjord afclareredes den Lots, vi havde hørt fra Leirdal. —

27de Juli.

Da vi stod op, var Ellida i denfor Fresvig, og Lotsen borteist. Da denne Dag er den første af de 3 paa hinanden følgende Fødselsdage i min Familje, lagde Kokkene deres Hoveder og noget ferskt Kjød i Blod for at tilvejebringe et til Festen svarende Middagsmaltid, hvilket lykkedes ret godt. Da Skuden for min Søster A. Thue tontes, saluteredes med 4 Skud. Hun anede vist ikke, at der i Dag i Sognefjorden gaves Salut til hendes Ære. Thue?
dring og Ære.

En fojelig Sydost førte os ind forbi Maaren; men omkring Kl. 3 Eftermiddag blev det stille, saa at vi blot drev indefter med Strømmen, hvilket nedslog de gode Forhaabninger, vi, medens Østenvinden varede, havde gjort os om at celebrere Fødselsdagen i Morgen med Tante Trine paa Askevold. Længere ind paa Eftermiddagen blev Vinden vestlig, imod hvilken vi krydsede forbi Vademsfjorden, og om Aftenen blev den igjen østlig, saa at vi, da vi gik til Kjös, vare forbi Ladvig henimod Værholmen.

Omendskjøndt et Fartøj med sin Besætning og sine Passagerer er en Status in statu, hvori der pleier at herske stor Vilkaarlighed og Uordener af flere Slags, har Staten Ellida dog hidindtil indmarket sig ved det modsatte, Enighed og Orden. Jeg ved ikke, om det kommer deraf, at jeg, som Capitain — hvortil Karen Oldervig for Afreisen fra Bergen gjorde mig — er en decideret Elsker af begge Dele eller deraf, at Styrmanden med sine 2 Skibsfolk ere Mennesker af den gjetmodigste Art, eller deraf, at Passagererne kappes med Capitainen og Folket i, hvad Engelskmanden kalder, good behaviour, eller, som maaske er det rigtigste, af alt dette tilsammentaget; men nok er det, at jeg tør anbefale denne lille Stat som et Mønster for andre deslige Smaastater. Det eneste, jeg har at indsætte paa den er, at man behandler Gulvet, det vil sige Dækket, vel nordamericansk; thi endnu ikke er det ikke lykkes mig ganske at afværge, at man overspytter det med Tobaksspyt. —

28de Juli.

Efterat vi i Gaar Aftes havde lagt os, rejste sig en rask Sydvest, som vedvarede den hele Nat og førte os til Havnen ved Askevold Kl. 4½ i Morges. Da vi kom op paa Præstegaarden havde vi den Glæde at træffe hele Præstefamiljen og min Søster Trine frisk og rask.

Ud paa Formiddagen ankom endel Fremmede fra Ousen og Thysse, hvilke skulde rejse nordefter med Dampskibet i Eftermiddag. Trætte af en Vage-Nat, da det formedelst den stærke Vind og Søgang var uroligt ombord, indtil vi skulde kaste Anker, havde vi langt hellere spist til Middags tidligt og taget en Tour ovenpaa end taget et fornemt, altsaa tillige et sildigt Middagsmaltid med ceremonielle Skaler og hvad dertil hører, uden en almindelig Tour indeholder ikke, efterat Gjæsterne vare rejste til Sonesund.

Formedelst det fremmede Selskab blev Skalen for Dagens Helkinde ikke drukket, forend om Aftenen, da Familien alene sad til Bords og ønskede Ane Eline Held og Velbred!

Jeg har nu tilendebragt mere end Halvten af de Soe- og Land-Tourer, som hørte til min Rejseplan for denne Sommer. En sjelden Held har fulgt mig paa disse. Ellidas Sejl have ført mig frem over 40 norske Mile, og det for en stor Deel i gjennem trange, strømfulde, i forskjellige Retninger divergerende Fjorde. Til at fuldende disse Søerejser er ikke benyttet mere end 9 Døgn, uagtet Stoppestederne have været 5. Til Lands har jeg rejst 24 Mile, og intet Uheld mødt, naar jeg undtager Vaktningen i Urland, hvorpa jeg kom saa vel med hele Lemmer. Den hele Tour har medtaget 38 Dage, og af disse har jeg tilbragt 24 paa de forskjellige Stoppesteder og 5 paa Kjøretourerne. Jeg har næsten bestandig været frisk og rask, mødet mig godt og havt den Glæde, at mine Medrejsende have gjort det samme, mødt særdeles Forekommenhed og Velvillie overalt, hvor jeg har været, gjort nogle ret interessante Bekjendtskaber samt taget i Øiesyn skjønne Prospecter, mærkelige Indretninger og flere særskilte Gjenstande, der for mig ville have varig Interesse, gjør at tale om, at jeg for Museet har indrettet mere, end jeg vovede at haabe, da jeg tiltraadte Rejsen. — Ja den gode Gud har i dette som i alt andet været mig særdeles nadig.

Det er mig næsten som en Drom, at jeg ved Middagstid d. 26de dennes stod oppe paa Skalensberget og saaned over det herlige Vejanlæg sammesteds, og at jeg i Dag Morges stod paa Askevold, 12 Mile derfra, omgiven af mine Børn, Børnebørn og andre Kjære.

Rejsens Afvexlinger ville nu blive ombyttede med et ensformigt Familieliv i flere Dage, og i disse skal Journalen, ligesom jeg selv, hvile. —

D. 1ste August.

Efter at have opholdt os paa Askevold Præstegaard i 4 Dage, der celebreret 2 Fødselsdage, spadseret, fisket og i det Hele nydt os saa godt, som vi efter Omstændighederne, kunde, da den hele Familie var nedsteemt formedelst den med Dampskibet indløbne sørgelige Underretning om Professor C. Keyzers Død, og efterat vi havde forsynet os godt med Provisioner, især af Brød, Flode, Bakkelser og Grønsager, lettede vi Anker Kl. 10 Formiddag og satte Cursen nordefter. Vinden var flau og nordlig, ikke destomindre listede vi os dog frem til Tandsoen, nordenfor Svanoen, omtrent 2 Mile fra vort Udgangspunct, og toge Havn Kl. 11 om Aftenen. Dette var den første Gang, vi paa den hele Rejse fra Bergen tog Havn om Aftenen, da vi ellers stedse have været under Sejl hver Nat saalange, indtil vi have naaet vore bestemte Stoppesteder. —

U. B. BERGEN
Ms. 2276/13

D. 2den August.

Kl. 4 om Morgenen pürede jeg Mandskabet üd, da jeg hörte, at det blæste og formodede, at Vinden var god. Vi lettede strax; men Vinden, som i Førstningen blæste os til Fordel, hörte op, efterat vi vare avancerede henimod 1 Mil. Stærk Hede ligesom i Gaar. Fürresünd passeredes Kl. 10 om Formiddagen. Da jeg sidste Gang rejste derigjennem, var jeg Ledsager for 4 kjære Damer, hvoriblandt min gode, uforglemmelige Moder. Hvormeget er der ikke siden den Tid forandret! men V denne Gang reiste jeg for at bringe en kjær Moder og Söster i et Asyl hos mig selv og derved at gjöre mig mit Hjem dobbelt hyggeligt. Kun i 6 Aar var jeg saa heldig at beholde min Moder. Hun gik derpaa ind i et langt bedre Asyl hos vor fælles Fader. Min gode Söster er jeg endnü saa lykkelig at have hos mig. (Kl. 9 min.) denne Gang reiser jeg — ja hvorfor rejser jeg vel? — üdentvivl blot for at reise, derfor rejser jeg og, lig en engelsk Turist, paa en Lystjagt, som vel ikke er et engelsk Yacht-Klub-Fartöj ligt, men som dog gjör mig samme Tjeneste, og skaffer mig samme Fornöjelse, naar jeg ündtager den, at koste en betydeligere Deel Penge bort.

Ellida er et herligt Fartöj, letseilende, passelig stort og tæt som en Potte. Det er endnü ikke engang i de 6 Uger, jeg har havt det til min Disposition, bleven pümpet, i det mindste ikke, medens jeg har været ombord. Var jeg yngre Mand, og kunde jeg have oftere at gjöre slige Lysttourer som denne, vilde jeg kjöbe det i saadan Hensigt. Det er tilfals, endog for en meget billig Pris og har paa denne Tour engang været solgt — ikke til mig —; men Kjöbet blev af særegne Grunde havet. Da var jeg fristet til at gaa ind i de fratrædende Kjöberes Sted; men i det samme kjendte jeg nogle ~~nogle~~ Smerter, som mindede mig om, at jeg var 68 Aar gammel, og saa beholdt Johannes Utne sin Jagt, i det mindste for mig.

Söndenfor Fürresünd saae vi Sognepræst Irgens passere os forbi i Baad til Svanöen, og nordenfor mödte vi Districts-loge Landmark; men Begge vare saa langt borte fra os, at vi ikke talede med dem, ja ei engang gav os tilkjende for dem. I stille Vejr og en fast üdaterlig Kede kom vi lidt nordenfor Seljes to Gange, hvor vi, af Frygt for at drive tilbage og saaledes at miste noget af de 2¼ Mil, vi i Dag havde vün det, toge Havn ved Gaarden Hüsefest, hvor vi forgjæves snüsede efter Antiquiteter og sögte at faae Ærter i en Bok og et saa kaldet Vand, men derimod üdsatte vore 2 franske Garn i Haab om en stor Fangst næste Dag, da vore Snörer viste os, at her var Fisk nok ved Stranden.

I det vi buxerede os ind ved Hüsefest, hörte vi et skarpt Skud. Kort derefter räbte en af Mandskabet, at der kom flyvende henimod os en stor Fugl, som först gjordes til en Gaas, derpaa til en Ørn og endelig, da Wilhelm havde affyret sin Riffel paa den, og vi toge den op af Söen, befandtes at være en Ørn, som vi, da Fartöjet var forstöjet, üdleverede til den Mand, som löste det förste Skud, og som havde gvæstet den saaledes, at den dalede ned paa Söen.

V det er jo ogsaa et Tidsrüm af 17 Aar siden.

Besætning og Passagerer vare enige om, at saa lidt vi end i Dag vare komne fremad paa vor Tour, vare vi dog ikke komne saavidt, dersom jeg ikke havde puret ud saa tidligt; thi ellers havde Strømmen forbødt os at lövere op igjennem Turresund. Altsaa en ny Stadfæstelse paa, at Morgenstund har Guld i Mund. —

D. 3die August.

Vort Haab om stor Fangst paa Garnene slog ikke Fejl; thi vi fik i alt 27 forskjellige Fiske, hvilke vi nedsaltede til Provision. Ogsaa i Dag puredе jeg ud Kl. 4 om Morgenen, og vi kastede lös, saasnart Garnene vare af Soen.

Vinden flau og contrair, men Heden meget stark.

Paa Frøjsoen opførte Sælskabene en Dands for os. Det lov til at være en Française, der dandsedes af 6 a 8 Par. Nogle af dem, formodentlig de bedste Dandsere eller Dandserinder, gjorde meget höje Spring over Söens Overflade, Wilhelm lagde strax sin Bösse, ikke just for at forøge Festligheden, men han kom heller ikke til at forstyrre den. Det var Skade, at en Smule Vind förte os bort fra Bal-Salen eller den Plads, hvorpaa Dandsen opførtes. Ihvem ved, om vi ikke ellers kunde have faaet see en Gyda blandt Dalinderne og en Polka, hvis Mage man forgjæves skulde söge paa det Före. Det hæder jo, at Frøjsoen og Frøj-Soen ere opkaldte enten efter Guden Freyr eller efter Gudinden Freja. Det er derfor ikke usandsynligt, at de höje Opkaldte, for at gjengjelde den beviste Ære, have taget sig et Sommerlyststed paa Frøjsoen, at Guden i Dag i det gode Vejr, med sin Kone derede, har taget en Tour de promenade over Frøjsoen, gjort af Galten Gyldenbørste, eller at Vanadisen har været ud at spadsere paa bemeldte Söe, og at Dalerne med Dalindene have dandset for at hædre de höje Fremmedes Nærværelse. Dog denne antikvarisk ladende Conjectur er neppe mindre grundet, men vel mindre egoistisk, end om jeg antog, at Daledandsen var anstillet til Ære for mit Besög paa Frøjsoen. (My living) Det være nu, som det vil, med denne Sag; jeg kan dog ikke undlade at bemærke, at det næsten lader, som om usynlige Magter have forenet sig for at bevirke, at Frøjsoen længe skulde nydе godt af mit Besög; thi uagtet det blæste en temmelig rask Bör, kom Fartöjet dog kun lidet frem. Strømmen drejede og vendte heude med og mod Vinden, saa at hun, hvor flink hun end er til at glide afsted, dog altid blev lige fjern fra Horneden.

Her var intet andet at gjöre end at lade, som om jeg var meget vel fornöjet med Opholdet paa Frøjsoen, at spadsere paa Dækket saameget, som Heden tillod det for at besee de omkringliggende Fjelde og at lade Ansigtet være ligе saa blidt som Vejret. Paa den ene Side bekjendte jeg, at Fartöjet ikke var nær ved et af disse Fjelde, for at vi kunde benytte Skraaen ved dets vilde Fördler, men paa den anden Side var jeg glad over, at det laa langt ude paa Fjorden, saa at den lunefulde Strøm ikke kunde

U. B. BERGEN
Ms. 227b/14

komme til at drive det op på det Tørre.

En god Middagsmad under saadanne Omstændigheder er en Trøst. Den havde vi med fra Askevold, og af den nød vi godt både i Gaar og i Dag. Fiske-Rouletter og Picadeller med grønne Erter, Oxalis- og anden Syre, og dertil sød Suppe ere Retter, som man ikke gjerne nyder paa en Søtur, og vi havde endnu til vore gode Mulebor en i Gaar Aftes kjøbt Melk, der i alle Maader var liget saa god som min fornemme Melkemands Fløder.

Henimod Aftenen gav Strømmen sig, og Ellida bevægede da sine Vinger saa vel, at vi, da vi gik til Kojs, vare ved Maroen, omtrent 2½ Mile fra Udgangspunctet i Morges. — Ved Hornelen gjordes med Skraben 2 Kast, dog intet Udbytte gav. —

D. 14de August.

Efterat Mandskabet havde buxeret over Midnat, reiste sig en rask Østenvind, mod hvilken vi i korte Vendinger lovere=de op til Roksund, hvor vi kastede Anker Kl. 4 om Morgenen, da Strømmen forbød os at komme igjennem Sundet, og vi desuden skulde indkjøbe Brød hos Landhandleren. Kl. 8 gik Koren og Ole i Land for at aflevere et par Breve til Provst Koren i Salø og at indkjøbe Provianten, hvilken de kort efter bragte ombord.

=Ryg sund

Da vi i Gaar Aftes kom til Maroen, var det allerede saa mørkt, at Hornelen ikke kunde vise sig for os i sin fulde Majestæt. Derved tabte min Journal en af sine ~~mange~~ største Pryderier, en Skildring af denne imposante Klippekonge, hvorimod jeg slap meget let derfra.

Til Erstatning for det Tabte vil jeg give mine Læsere en kort Beskrivelse af et nyt Instrument, som dag=ligen og just i dette Øjeblik toner for mine Øren. Dette Instrument, som jeg vil kalde: Thalasso Aolidicon eller blot Ellidicon, er meget sammensat. Det bestaaer for det første af Ellida og for det andet af Søen, der, som bekjendt, hver for sig, ere sammensatte af mange forskjellige Dele. Det lyder hverken i stærk Blæst eller i totalt Vind=stille; men naar Ellida ligger paa Søen i speilklar Stand, og en Zephyr svæver let hen netop krusende Søens Overflade, da slaaede smaae bitte Bølglingetoppe an mod Siderne paa Ellidas Sider, især henimod For=støjets Agterdel, og angive i uophørlige Afvexlinger de reneste, de sødeste, de forskjelligste Toner, snart i langsomme, snart i de hurtigste Løb. Stundom høres kun vilde Fantasier, men til andre Tider er det de fineste, uskyldigste og ædleste Følelser, som paa den letteste og behageligste Maade foredrages. Man stødes ofte ved at høre Lærkens konstigste Rullader i de sødeste Halvtoner repeterede, og man fristes stundom til at antage, at Musikken er lette Capricer, foredragne af en udmærket Konstnerinde. I Almindelighed høres Mu=sikken kun ved Fartøjets ene Side, men med et falder

et lige Instrument fra den anden Side ind og slaar med det første de skjönneste Accorder. Da det egentligen er Zephyr, som spiller paa Ellida, tror jeg, at det mest passende Navn for Instrumentet vil være: Zephyr = Ellidicon. — Jeg anbefaler dette Instrument til særdeles Opmærksomhed og skal ikke mangle, naar Lejlighed gives, at invitere musikalske Venner og Veninder til at höre det. — Paa andre Klinkerfartöjer end Ellida kan man vel höre lignende Musik, men neppe saa reen og velklingende. Jeg vilde önske, at jeg engang havde Ole Bull ombord, naar Zephyr spiller paa det behageligste, for at han kunde opfatte denne Mesterspieller og foredrage os hans skjönne Præstationer paa sin Violin.

Strömmen vedblev at löbe mod os, strid som en fossende Elv; det var derfor ikke muligt at komme frem igjennem Sundet de circa 1500 Alen, vi havde tilbage af det, og vi maatte saaledes ligge paa Stedet den hele Formiddag; men da Strömmen henimod Kl. 1 var bleven mindre heftig, opmuntrede vi Mandskabet til et Forsög paa at undslippe, hvilket vore raske Hardangere ogsaa strax anstillede. Vi skjörte vort 100 Favne lange Skrabetaug sammen med Skibets Perstine, förte begge i Land ved et Næs og halede saa alle som een Ellida hen under Næsset. Derfra trak 2 Mand, krybende frem paa Strandbredden, hver med i Fartöjet fastede Dragtaug paa Nakken, os smaligen frem ved Stenene for nær. Vi vare nu i det yderste trange Sund, hvorigjennem vore raske Buxerere, understötted af en venlig Vindflage, ogsaa bragte Fartöjet, saa at dette, da det luftede lidt, kunde hjelpe sig selv. Jeg aflagde da en Visite hos Landhandler Friis, modtog en venlig Indbydelse til en Dr. paa Retouren og begav mig der ombord i Ellida, som ikke var kommen fuldelig ud af Havnen, förend hun mödtes af en rask Havgüle, der skyndte os i önskelig Fart ind igjennem Nordfjord. Formedelst denne beleilige Bör opgav jeg det paatænkte Besög hos Erik Nord paa Bryggen, hvortil ogsaa den Omstændighed bidrog, at jeg i Roksund hörte, at hans hyggelige Datter ikke var hjemme, da hun i forrige Uge havde været Brud i Bergen.

Kort för Afrejsen fra Roksund toge vi et herligt Middagsmaaltid af skjeveldste Rotter, hvortil kom en Oggerøre, der ikke indbragte Kokkene saamegen Roes som sædvanligt. Da jeg nu er kommet frem igjen paa Madvejen, kan jeg ikke undlade at recommandere Conditor Pelloth for hans fortræffelige aflange Corinth-Kager til 1 Sk. pr. Stk., hvilke jeg foreslaar belagte med det Hadersnavn: Everlastings, da de i utrolig lang Tid holde sig lige gode. Ved min Afrejse fra Bergen forsynede jeg mig rigeligen med disse Kager. Det er nu 7 Uger siden, og de, jeg endnu har tilbage, see omtrent ud og smage næsten ligesaa godt, som da jeg kjöbte dem. Der anbefales meget i Aviserne og ved særskilte Placater, som ikke fortjener det saa godt som Pellothis Corinth-Kager.

U. B. BERGEN
Ms. 227 b/15

den gode Bør holdt ved til Kl. 7 om Aftenen, da vi, for ikke af Strømmen at drives tilbage ind af Fjorden, toge fast ved Gården ytre Foreim, omtrent 2½ Mil fra Roksund. Denne Gård ligger lige over for det Underskjønne Snefjeld Oxen, og de nedenfor samme faldende mangegrenede, paa Afsatser saa rige Vandfald, Oxenelvene, ved hvis Bekkelse vi lange morede os. Det mer indenfor beliggende, med Isbræer belagte Fjeld, Middagsnipen, og den store fra samme ved Stalfotens Munding nedlöbende store, skjönne Foss forögede det interessante og imponerende i det sjeldne Natur Malerie, der stod for vore Öjne og var Gjenstand for vor Beundring. —

D. 5te August.

Efterat vi havde optaget vore franske Fiskegarn, som i Gaar Aftes vare blevne indsatte, og efterat vi havde löst ind af dem en god Ret Fisk, gik vi til Sejls under en temmelig rask Østenvind. Vi gjorde adskillige Bomter, men da vi ved hver af dem kom længere og længere tilbage, fordi Modstrømmen löb alvorsbed, toge vi atter fast ved et Næs lidt længere ind i Fjorden end det Sted, hvorfra vi gik ud. „der er langt frem," sag de Kjerlingen, da hun saae til-bage. Vi måtte altsaa sande Wessels Ord: at

„Den, som altid fremad haster,
længere fra Maalet gaaer."

Halet, det gyldne Haar holdt os oppe; thi vor Styrmand sagde, at jo skarpere Østenvinden og Strømmen gaar ind Fjorden om Sommer-morgenen, desto kraftigere bliver Havgulen om Eftermiddagen. Til Havgulen stod altsaa vort Haab, ikke til det Slags Havgule, som en af mine Venner, i sin Rejsejournal, lod blæse ind af Fjorden men til Bondehavgulen, der fra Havet stryger ind til alle Fjordes Bunde.

Medens jeg sidder og fordriver Tiden med dette unskyldige Skriverie anfaldes jeg af 2 slemme Gjæster, Fluer og Myg, der sætte sig paa mine Fingre og i mit Ansigt, stikke og kille og tvinge mig til at slippe Pennen for at gjöre Jagt paa dem. De ere Resensenter, ikke af det ondskabsfulde Slags, der lure paa, hvad Pressen giver fra sig, for at bestonke de Stakkels Forfattere fra Top til Taae, men af den gotmodigste Sort, der, endog med Fare for at miste Liv og Lemmer, advare Forfatteren om at lade være at skrive og at prostituere sig. Jeg skylder dem ingen Tak; thi de vilde berove mig min Tidsfordriv; men jeg formoder, at mine Læsere ville yde dem tilbörlig Tak, da de have virket til, at Journalen er blevet kortere end den, in den deres Paavirkning, vilde have været. Dersom disse gotmodige Dyr lode sig bestikke, vilde jeg gjerne give dem Flöde og Sukker og Blod af en hel Oxe, for at de skulde flyve hen til Stabel, Crusenstolpe, Roosen etc. etc. og ret kraftigen advare dem, naar de arbejde paa deres mest pigvante Piesen.

Af en Recognoscering efter Ranketer paa Foreim i Gaar Aftes kom der intet ind. dernæst blev os tilbudt til Kjöbs en Tærske-machine, hvorpaa een Mand ved sin egen Haandkraft paa en Dag kunde tærske 12 Tönder Korn. Saadanne Machiner bruges paa mange Steder her i Bygden, og de ere endog blevne saa almin-delige, at Bönder her forfærdige dem til Salg — et glædeligt Tidens Tegn. Jordbruget, det saa længe hos forsömte Jordbrug, synes nu her at oplives og at blive Gjenstand for Tænkning og Speculation endog hos Bönderne. Bonden Westrem i Sogn, en Mand, som deels for egen Regning, deels med Stipendium af

det Offentlige har gjort Rejser i Udlandet for at indhente Kund-
skaber og høiste Erfaringer i Agronomien, er nylig af Amtet an-
togen til Bestyrer af et Agerbrugs Institut paa hans Gaard, og
Bonden Ole Flore i Skyen, en tænkende og meget oplyst Mand,
der skal have dyrket sin Gaard paa en her ukjendt Maade og
derved i høi Grad forbedret den, kappedes saaledes med Westrem
om at antages til Bestyrer for Institutet paa sin egen Gaard,
at kun faae Stemmer i Amtsformandskabsmødet skulle have
gjort Udslaget.

Den politiske Gjæring har ogsaa i Næringsvejene frembragt
en Gjæring, hvoraf man for Landet tør love sig heldige
Resultater. Nordlandingene forskaffe sig til deres Torskegarn
Kavler af Glas, brugelige ikke i mange Aar istedetfor de
kortvarende til Skovenes Ødelæggelse medvirkende Trækavler;
det til Noder og andre Fiskeredskaber fornødne Garn, som
hidtil langsomt og slet spandtes paa usle Trærokke, forfærdiges
nu godt og i Mængde paa konstige Machiner, der drives
ved Damp- eller Vandkraft; Jernstöberier, hvorpaa ökonomiske
Machiner af flere Slags blive forfærdigede, anlægges; Jern-
tilvirkningen paa Jernværkerne og Trématerialiernes Fored-
ling paa Sagene forbedres. Kornmöllerne, der hidtil for
det meste kun knuste Kornet til slet Meel, levere nu Gryn
og forskjelligt Meel endog af fineste Slags; Bomuldsspinderier
anlægges, ligeledes Rönmöller; Papirfabrikkerne gives de i
andre Lande opfundne hensigtsmæssige Forbedringer; Jern-
hjetninger anvendes, hvor de findes hjemlige, istedetfor Tunge
og Liner, saavel ved Sejlads som ved Fiskerier; Rape- og Sejls-
jagter ombyttes med Bomseilere; Haandværkere stifte Foreni-
ger, der gjöre sig bekjendte med andre Landes Fremskridt
i deres Haandteringer og bringe disse i Anvendelse hos
dem selv. Flokke af Reensdyr flyttes fra Finmarkens Höj-
fjelde til Vestsiden af Filefjeld, hvor de opfödes og formere
sig i uströdig Mængde, kort sagt: Industrien i det
Hele arbejder paa at afkaste det Börne-Svöb, hvori den
kan siges indtil nærværende Tid hos os at have hvilet. —
Er alt dette, og Landets friere Udvikling i det Hele taget,
en Følge af vor frie Forfatning — og hvo tvivler vel der-
om? kan man da andet end hjerteligen glæde sig over
den og elske den, om man end beklager eller finder sig
utilfreds med enkelte af dens Følger? Som Medlem af
Rigsforsamlingen og Storthinget i 1814 kan jeg maaske
vente Tilgivelse, om den Glæde, jeg i saa Henseende föler,
er blandet med en vis Stolthed.

Den Del af Formiddagen tilbragtes med at fiske Smaa-
fiske paa Dorge og Trower ved det Nas, hvortil Elli da
var fastbundet. Plan tis en Sidetour i Baad i Altafoten,
for at fiske Ørreder i Elven sammesteds, lagdes for den Efter-
middagen, om ikke den forventede Havgul skulde ind-
finde sig.

U. B. BERGEN
Ms. 227 b/16

at ligge således i Uvirksomhed, fastbunden til et Nes, men brændende af Begjærlighed efter at kaste los for at komme videre frem, nødsat for en vest- om ikke ost-indisk Sol-hede, forfulgt og stukket af Fluer og Myg og lidende af en ved Heden forårsaget Tørst, som ikke engang Mundens idelige Afskylling med Vand vilde forjage, da Vandet var saa godt som lunkent, er aldeles ikke behageligt. For første Gang paa denne Tour kjedede jeg mig derfor i Dag. Skulde til Bevis derfor behøves andet end Mangden af, hvad jeg i Dag har nedskrevet i Journalen, da kunde jeg anføre, at jeg i 2 Timer-beskjæftigede mig med, ved Omdrejninger med de blotte Fingre at skille en Finger med et Par Negleører, som jeg med en Kniv eller Sax kunde have bortjaget i et Par Secunder. Jeg tror ikke, det gik Rejsekammeraterne stort bedre; thi den Ene forlangte frem Klemms Culturgeschichte der Menschheit, og den Anden ledte en halv Times Tid i sine Toler for at finde Materialier til smaa Haand-arbejde.

Mod Heden gjorde vi af Storsejlet et Telt paa Dækket og gik i Færd med at arbejde en Fluesmække, hvormed jeg kunde befrie mig for mine Forfølgere i Cahytten. Jeg skulde næsten tro, at Styr-manden aner, hvad det er, jeg nedskriver; thi han kaster mig Skuden los, uagtet det ikke seer ud til, at vi skulle komme ret langt.

Efter et Par forgjæves Forsøg paa at bugsere forbi Næsset, da Strøm-men strax satte os langt tilbage, opnaaede vi vort Øjemed ved en Manœuvre, som blot kunde ventes af saa erfarne Fjordfarere, som vore Redere ere. De krak Ellida frem tæt ved Næsset og forbi dette, hvorpaa Strømmen tæt ved Land var os gunstig. Vi fik kort efter den længe forventede Havgule, og ved dennes Hjelp vare vi Kl. 10 om Aftenen forbi Tolejde i Gloppen, hvor vi, til Svar paa en Fromme-Concert, som gaves os af en Virtuos paa Gården Aasen, opbød al vor Konst for at faa Lyd i et Par Lure, som Koren havde kjøbt paa Vejen. Ved denne Lejlighed kom vi efter, at Fjeldene her gave en fortræffelig Ecco. Dette Fjeldenes vakkre Dværgmaal blev et Øjeblik pludseligen afbrudt af flere Damestemmer, som gave en Sang, der, om den ej kunde kaldes vakker, dog langt overgik Præstationerne paa Aasen-boerens Fromme og Korens Lure. Damerne sad i en Speilbaad, som passerede tæt forbi os. Hvem de vare, ved jeg ikke, men jeg formodede, at de hørte til Præsten Selmers Familie, og at de ledsagede Raadmand Steens, i det denne drog ud mod Nordkap for at søge hjem til Bergen.

Tolejde ?

Aase

Dette er nu den 5te Dag, ~~på hvilken~~ hvorpaa vi ikke har kunnet komme længere frem end 2 Mile.

Den 6te August.

Vore Sejl havde den hele Nat været slappe, saa at vi, da vi kom paa Dækket, kun befandt os 1/2 Miil længere ind i Fjorden end i Gaar Aftes. Vore Folk undergik en vidtløftig Examination

af Besætningen paa en Nordfjordjagt, der drev Side om Side med os; men ligesom Nordfjordingerne ikke ligefrem vilde spørge om det, de egentligen ønskede at vide, hvem vi vare, således undgik vore Folk omhyggeligen i deres Svar paa en lang Række af Questioner at give nogen Oplysning derom. Summen af, hvad Parterne fik at vide om hinanden, var, at de kom fra Christiansund, Molde og Aalesund, hvor de havde solgt Tømmer, og at vi kom ballasterde fra Bergen, hvorfra vi havde været underveis i 7 Uger — hvilket sidste Nordfjordingerne ikke vilde troe, saa at Hardangerne gjentagne Gange måtte bekræfte Rigtigheden deraf, men om Aarsagen dertil, at vi nemlig havde befaret Sogn og Sondfjord meldte de ikke et Ord, da Nordfjordingerne ikke spurgte derom.

Kort efter lagde en af 2 Mand roet Baad, i hvis Bagskot laae en stor Læderdreske, ved Siden af Ellida, og Folkene spurgte os, om, hvad vi havde at sælge? da de nok vilde handle med os. Med vort Svar, at vi ikke havde Noget at sælge, fulgte et Spørgsmål, om de ikke førte Posten? hvilket besvaredes med ja. Postkarlene her i Fjorden tage altsaa ikke i Betænkning at standse deres Fart, naar de kunne finde Leilighed til at gjøre en Coup ved at slutte en lille Handel eller blot endog at slaae en Passiar af med Rejsende.

Saavel de forneevnte Jagtefolk som Postkarlene og Folkene paa et Par andre Baade, der passede os, spurgte, om ikke vor Jagt førte deres nye Præst med sig? Efter hvad der almindeligen siges om Skrymingerne, skeede disse Spørgsmaal neppe af Længsel efter, snarere af Frygt for, at Præsten skulde komme.

Henimod Middag spaaede Styrmanden os Regn og ret ein Pryglar faa ein Sunnavinda. Regnet fik vi, men Sønderinden blev ganske svag og altsaa ingen Prygler; imidlertid bragte den os dog ind til det Punct, hvortil vi i 6 Dage længsels fulde havde sigtet, til Tonning i Skryen, hvor vi ankrede Kl. 4 om Eftermiddagen. Vi ere nu altsaa komne til vor Rejses andet Yderpunct. Herefter vil det for det meste gaae tilbage igjen. Maatte kun ikke de samme Grunde, der lagde sig i Vejen for vort Elvefiskerie i Sogn, ogsaa hindre os fra her at gjøre Lykke i den Vej! Aspecterne ere ikke de bedste; thi den hele Fjord er blaahvid af det ved den store Hede smeltede Sneevand, hvilket Laxen og Ørreden fraleder sig.

Efter Ankomsten hertil fik vi vide, at de syngende Damer, vi mødte i Fjorden i Gaar Aftes, vare fra Tonning, at baade Landhandler Brandt og hans Kone vare rejste til Bergen, at Lehnsmand Wiigs hele Familie var i Danmark, og at saaledes ingen af dette Steds conditionerede Beboere vare hjemme.

Vi bestilte Landskyds til Skryensvandet Fardig Kl. 7 i Morgen tidlig og derhos Retourskyds i Morgen Aften, hvorefter

U. B. BERGEN
Ms. 2276/17

vi lod vore Fiskegarn sætte ud ved Fjordens Bund. — Vi gjorde ogsaa et Forsøg paa at skaffe os morne Middelbor til Løverdags Aften eller Søndags Morgen og ferske Melk og Flöde til samme Tid, kort sagt vi glemte intet af, hvad der, efter Omstændighederne, var at gjöre for at skaffe os Moroe eller Behageligheder i de nærmeste Dage. —

D. 7de August.

Garnfiskeriet lykkedes, som sædvanligt, godt. Klokken henved 8 om Morgenen kjöre vi i 2 gode Stolkjærer opefter til Strygens-Vandet, og Kl. 9½ havde vi allerede i det bedste Vein passeret igjennem den vakre Dal, som föer derfra, uden Tvivl en af de smukkeste, störste og frugtbareste dyrkede Dale, man finder i Bergens Stift. Medens Folkene lavede sig og Baaden til for at skydse os over Strygensvandet, forsögte vi at fiske med Fluer i den store Elv, men, som sædvanligt med liden Held. Vore Forsög paa at dorge baade med Mak og Fluer over Vandet og at fiske med Fluer i Elvens-næselven — hvor Skydsfolkene sagde, at vi kunde faae saa-mange Ørreder (Hraader), som vi vilde — og i Gjelle-Elven mislykkedes ligeledes; thi Vandet og Elvene vare fyldte som Vælling af den Mængde Snevand, den 28 Graders stærke Hede föste ned fra de nærliggende Isbræer.

Middagsmaaltid — Vandchocolade med Cakes — toges i fri Luft mellem Husene paa Gjelle, og dette var ret gjort; thi nogle af de omkringvoxende (spæde Blom) Træerede med Lyst, som ere mindre ubehagelige under aaben Himmel end i en Stue.

Vore Randsagninger om Böskabs-Sjeldenheder og Antiquiteter vare lige saa frugtesløse som Fiskeri-Forsögene; derimod kjöbte vi paa Nedrejsen 3 Kander meget gode Kjøsebor, som pilledes ned af Træerne, medens vi saae derpaa. Böjgdens faste Priis paa denne Artikkel, 6 Sk. for en Kande, der her holder 3 Potter, var vist ikke at klage paa.

Uagtet denne Böjgd jo maae kaldes et Bergenhusisk Canaan, saae vi dog paa flere Steder redsomme Spör af de Farer, for hvilke de Strygenske Canaanitter jævnligen ere udsatte ved Skreder, som styrte ned og tage Alt, hvad der ligger i deres Vej, Træer, Huse, Agre og Enge, ej at tale om Folk og Fæ, med sig. Skreder kaldes her: Svorer, Svorder, en meget characteristisk Benævnelse, fordi det kun er Overfladen af Terrainet — Svoren eller Svorden —, der saaledes skrider ned, hvorimod Kroppen (de faste Bjergmasser) blive liggende rolige. Flere af disse Skreder vare nye. Naar man med Opmærksomhed betragter dem, kan man tydeligen see, at store Omvæltninger i Naturens uhyre Rige, ofte reise sig af de ubetydeligste Aarsager. Den Skrede, som nede i Dalen eller ved Vandet, hvor den er standset, har en Brede af flere Hundrede Alen, er oppe i Toppen, hvor den tog sin Begyndelse, neppe en Alen bred. Det var en enkelt los liggende Steen, som der sank et lidet Stykke; den trykkede en anden og den Jord, hvorpaa denne laae, nedefter og til Siden, og saaledes gik det fremdeles, indtil at

√ ligesom i Verdens mange smaae Riger,

Bekladningen af en stor Del af Fjeldets Side kom i en voldsom nedadskridende og sig stedse til Siderne udvidende Bevægelse, der ikke undsede nogen Modstand, Lövend den mötte den faste urokkelige Jord eller Klippe, paa hvis Kjempe-Skuldre dens frygtelige Kræfter vare spildte.

Vil man paa et Landcart afcircle eller betegne de Districter, som en enkelt Fusentasts Skraal paa et Torv eller i en Gade har sat i en gjærende Revolutionair Bevægelse, skal man ofte faae en (lignende) Figur, der ved Foden har mindre eller större Udstrækning, alt efterdi det Bolværk, en stor Monark har at frembyde i en colossal Armee, er nærmere eller fjernere.

Om Aftenen Kl. 10½ vare vi igjen ombord i Ellida, hvor vi for første Gang drak Thee og spiste til Aftens ved Aandte Lys. Vi bleve enige om, at hvilken den uhyre Hede ej heller de mislykkede Fiskerier vare i Stand til at forhindre, at jo denne Dag maatte regnes blandt de mange meget interessante, vi havde tilbragt paa vor Rejse.

Dersom vi havde været saa begjerlige efter Diamanter som efter Perler og Oldsager, da havde vi muligen begivet os op til en ved Strygensvandet, paa Gaarden Lindvigens Eje værende Bjerghule, kaldet Demantholen, hvor Diamanter skulle pryde Væggene omtrent som Conchylierne Steensunds Skjælpevægge. Ligesom vi strax gjorde Diamanterne til Bjergcrystaller, saaledes frygtede vi for, at disse endog vare blevne forandrede til simple Drypstene, om vi vare komne op til og ind i Hulen. Vi lode den derfor blive uundersögt af os, uagtet man paaviste dens Indgang ikke ret höjt oppe i en Bjergbanner, som heller ikke lod til at være særdeles vanskelig at bestige.

Ved Strygensvandets nedre Ende ligger den af Districtets Compagnichef beboede Gaard, ~~Nedre Strygen~~ Mindre-Sunde, lige over for Gaarden Mere-Sunde. Man bruger altsaa her som Appellativ for en Gaard: Mere og Mindre ligesom i andre Districter: Store og Lille.

Af en Smed, som i Gaar kom til os og falböd sine Fabricater, hörte jeg Ordet Abekat bruge i en særegen Bemærkelse. Han sagde, at Bonden Ole Flore var en stor Abekat til at gjöre gode Indretninger paa sin Gaard. Han mente uidentviel, at Manden efterlignede og paa sin egen Gaard indförte, hvad Nyttigt eller Gavnligt han havde seet eller lært, at der foranstaltedes paa andre Steder. —

D. 8de August.

Vi holdt os rolige ombord den hele Formiddag, skrev, læste og slyngede Fisketönner.

Efterat jeg nu har tilbragt mere end 7 Uger paa en Tour, hvis Gjenstand for en Del har været at söge Mörskab ved Fiskerie i Elve og ferske Vande, vil jeg, til Efterretning for mig selv og Andre, nedskrive nogle saadanne Bemærkninger ihenseende til dette

U. B. BERGEN
Ms. 2270 b/18

Slags Fiskerie. — I små Elve, der ikke forsynes med Vand fra nærliggende höje, med Sne bedækkede Fjelde, men hvis Kilder ere Vande, som almindeligen kun forsynes med Regnvand, kan man med Held drive Fiskerie efter Foreller den hele Sommer igjennem lige fra Begyndelsen af Maj. det samme er Tilfældet med Vanden af det nævnte Slags. Man fisker endog i slige Vande heldigst, strax efterat Isen er optöet, naar Varme Solskinsdage da indtræffe. Lax fåes sjelden med Trove, förend efter St. Hans dag. Er Luften noget kold, kan man da gjöre Regning på at fiske Laxen nederst i Elve, der ligge fjernt fra Snebræer, ja endog i sådanne Elve, der have Tilløb fra Bræerne; men er Luften varm og Solheden stærk, så at Bræernes Sne pludselig smelter og overfylder Elvene, da fisker man forgjæves efter Lax og Tait i disse, såsænge som de have melkefarvet og mudret Vand, hvilket gjælder både for Juli og August Måneder. I kold og regnfuld Luft kan man derimod da i slige Elve vente gott Fiskerie. I Fjeldvande nytter det aldeles ikke at fiske efter Ørreder med Trove, såsænge Luften er kold, og sjelden förend i August Måned. Det samme er Tilfældet med de fra de höje Fjeldvande löbende Elve. I Slutningen af August og i September lykkes Laxe- og Ørred-Fiskeriet bedst i alle Slags Elve, især under eller kort efter stærk Regn; men da er Fisken allerede mindre god end tidligere om Sommeren.

Om Eftermiddagen holdt vi os opaa, da Heden var umådelig stærk, omtrent 28 Grader, rølige ombord, indtil at Solen var dalet, da vi gjörde 3 Kast med Skraben, men kun med ringe Held. —

D. 9de August.

Forsynede med fersk Melk og Flöde, som var bestilt ved Ja Stölene gik vi til Lejls om Formiddagen Kl. 9, salutterende for dette venlige Sted og dets Beboere med 4 Skud. Vinden Flau, og Heden som i de foregående Dage. Vi ventede derfor ikke at gjöre Lykke som Fiskere i Loen; men da vi nu vare Stedet saa nær, havde vi Lyst at besee det og blev derfor vor Beslutning trods at seile derhen. Da Vinden tog til, og vendte sig, således at den var fögeligst til Olden, styrede vi derhen og kastede Anker Kl. 2 Eftermidday, efter at have tilbagelagt 1 Mil.

En gammel Grenadeer, som vi hentede ombord til os og traktered med Brænderiim, fortalte os mangt og meget om Egnen og dens Beboere. Om gamle Uckermann sagde han, at han var en meget dueleg Doctor, men at han var en stor Fusker ihenseende til Betalingen, da han tog saa mange Penge for sine Cure, at den hele Skat, som kom ind om Kösten paa Thinget, måtte nödbetales til ham for Sygebesög.

Koren gik ind for at opsnuse Antiquiteter og fik da den Underretning, at der paa Gaarden Doksæter, udenfor Fallejde, fandtes en Trae-klubbe, hvormed man i Oldtiden slog gamle

Folk ihjel, samt at Klubben laaehenslængt blandt gamle Materialier og ikke agtedes for Nøget, saaat den vist kunde faaes overladt for en Bagatel. Paa Retouren skulle vi stoppe ved Doksøer, og da faaevi see, om Koren bliver heldigere end Kispen, 2 Præster og en Lehnsmand forhen have været ihenseende til Erhvervelsen af denne sjeldne Oldsag, der ikkeafvivelig er den samme, hvorom jeg har skrevet en Opsats i 1ste Hefte af Urda.

Om Aftenen gik vi op paa Land for at bese Kirken og hvad andet seværdigt, der maatte findes. Kirken er en stor, taaleligvakker, men meget mørk Trækirke med en ganske passabel Altertavle. I Kirken hænge 2 gode Portraiter af en Præst og hans Kone og imellem dem et i Træe indskaaret Vaaben, hvori blandt andet oventil en Svane og i 2 af Feltene 2 Svaner i hvert. Dette Vaaben kan ikke antages at have været Præstefolkenes, da det siges at have fra ældre Tider været ~~opbevaret~~ opbevaret paa Gaarden Muri, og en af Gaardbønderne sammesteds for ikke meget længe Tid siden har givet det til Kirken. Flere Oliemalerier, Portraiter af Familien Tonning, og et billedskt Stykke hænge ogsaa i Kirken.

Jeg lod Skydsskafferen tilsige os endel Multebær og fik dem et Par Timer derefter. Da der i Oldenvandet ikke fandtes en taaleligBaad, hvori vi kunde lade os ro dette 1 Miil lange Vand opefter, og da Elven nedenfor saaend til at være en god Fiskeelv, opgave vi det ellers paatænkte Besøg til de 2 Oldenvande og Elvene ovenfor dem.

I Spisevejen bleve vi berigede med den Erfaring, at ferske Multebær, bestrøede med Sukker og vel bestænkede med gammel Cognac, afgive en Aftensmad, som man gjerne i et stort Lag kunde misunde os i vor lave Cabyt.

I Gjestgiversken i Olden gjenkjendte jeg Districtslæge Uckermanns udvalgte vakkre Datter, som har været gift med en Bondekarl og snart skal giftes med en anden, og i hendes Svoger, der logerer hos hende, gjenkjendte jeg Skelettet af en Officer, der for 18 Aar siden, da jeg saae ham hos gamle Uckermann, saaend som Sundheden selv. —

D. 10de August.

Om Morgenen Kl. 8 stevnede vi alle 3 hen til Elven, hvor vi fiskede den hele Formiddag. Jeg fik et Par gode Tarte. Collegerne vare mindre heldige. I Hast toge vi til Middags, fiskede Ørred og Torsk, som vare fangede paa vore Garn i Nat, og dertil en god Portion af vore ferske Multer; hvorefter vi atter besøgte Elven, der var Koren ligesaa gunstig som i Formiddag mig, hvorimod vi to andre kun fik lidet Udbytte af Smaafisk. Jeg gik meer end 1/4 Miil op til Vandet, hvorfra det kjønneste ikke min Moje med godt Fiskerie, anseer jeg den dog fuldelig erstattet ved Synet af de vakkre, store Gaarde, hvoraf Dalen bestaaer, ved de særdeles skjønne Fjelde og skovklædte Lier, der omgive Dalen, og ved et Par maleriske Vandfald. Jeg nægter alligevel ikke, at jeg blev mere echaufferet, end jeg havde ønsket at blive. —

Den 11te August.

Haab om bedre Fiskerie end i Gaar drev os alle 3 ud til Elven Kl. 7 om Morgenen. Koren fik 1 Tart, Wilhelm 1, og jeg maatte lade mig nøje med en Lax, som sled min Tomme af og til Straf vil ✓ at have spillet mig en Stund med længe komme til at bære i sin Mund den store Limerick-Angel,

U. B. BERGEN
Ms. 227 b/19

hvorpaa min Kone var roret.

Folk, som læse denne Journal, ville muelig undre sig over, at en Mand paa 68 Aar kunde finde Behag i, Dag efter Dag og Uge efter Uge, saaledes at gaae paa Fiskerie, ja endog at lide Ondt, uden engang imellem at see sig belønnet med en rig Fangst. Jeg billiger fuldkommen, at man saaledes undrer sig over mig, men beder dog Vedkommende at betænke, om ikke denne Lyst til Fiskerie ofte giver mig Leilighed til at see og kjende Steder, Personer og Begivenheder, som det kan være ganske interessant at blive bekjendt med, og om den ikke bidrager til at vedligeholde noget af den Legemsstyrke og det glade Sind, som muelig gik forloren, om jeg kukkulurede inden 4 Vægge, læste og skrev eller gik i Clubber og Cafeer. Overalt venter jeg af Vedkommende den Billighed, at de ikke nægte mig Ret til paa mine Fisketoure at undre mig over en og anden af deres Yndlings-Forlystelser.

Praxis, der — som salig Welhaven sagde —, havde gjort ham selv til den duelige Præst, han var, har mig ogsaa gjort Ole til den dueljge Kok, han er. Han fracterede os i Dag med en Middagsmad, som ikke Marie Fürreboe skulde have skammet sig ved at have tillavet. Da denne var fortæret, hivedes Ankeret, og vi styrede med en Jomfrubor hen til Loen, hvor Ankeret igjen faldt kl. 4 Eftermiddag.

Det kostede Overvindelse at vente, til Theevandet var drukket og ikke strax at rejse hen til den nærliggende Elv for at forsøge, om ikke denne — den næst sidste vi havde tilbage at besøge — skulde love og give bedre Udbytte end de foregående. Kl. 5½ begave vi os op til Elven og forsøgte den paa forskjellige Steder. Forsøgene faldt ubehageligt nok for mig og Wilhelm, som måtte lade os nøje med, at nogle Tarter drillede os en Stund og siden droge fra os og vore Angler. Men for Koren, som gjorde en Udflugt lige op til Loenvandet, faldt de bedre ud, da han fik 3 smaae Tarter.

Gaarden Loen er en uhyre stor og meget smuk Gaard, der vel er værd at sees og besees. Den ligger ved østre Side af Fjordens Bund paa en ophøjet Flade, som bestaaer af de herligste Agre, og har længere ned mod Elven fast uendelige Engeslætter, prydede med Træer og Buske og gjennemskaarne af den mangearmede mægtige Elv. De Bugten omgivende Fjelde have skjønne Former, og Lierne ere bevoxede med Skov.

Udsigten fra Gaardens Huse og Kirke er forbryllende. Jeg erindrer ikke at have seet nogen større og skjønnere Gaard her i Stiftet. Den har 14 Jordbrugere foruden Plads- og Husmænd, og den udgjør — mærkeligt nok — en Trediedel af det hele Sogn, idet da dette kun bestaaer af 42 Gaardbrugere (Ny Linie) et vel lavt, men meget stort Huus, der igjennem en lang Tid har været beboet af en militair Familie Raan, staaer paa en Plads ved Søen, omgivet af Noget, der engang maae have været en stor Frugthave; men Huset og denne

er vin saa yderst ramponeret, at det Hele seer ud som en Ravnerede, med hvilken det jo ogsaa har det tilfælles, at det har været Opholds- og Forplantningssted for Ravne.

Over den store Elv er af Gaardens og Nabogaardens, Sætrens, Beboere for faa Aar siden bekostet opført en stor hvalvet Stenbroe — et Syn her i Landet, i det mindste i Bergens Stift, naar ikke Arbejdet udføres for det Offentliges Regning. —

Den 12te August

Kl. 8 om Morgenen droge de Unge ud paa Fiskerie i Elven, hvorimod jeg holdt mig rolig ombord til Kl. 10, da jeg forsøgte at dorge udenfor Elven, men da det ej gav Udbytte, og jeg opdagede en liden ny Arm af Elven, gik jeg op til denne, hvori jeg strax fik en Fart paa 12 Marker.

Ved Middagstid samledes Wilhelm og jeg i Ellida. Medens en eller anden af vore Venner i Bergens Rye og Omegn eller paa Askevold midlertid skjænkede os en medlidende Erindring, fordi de ansaae os satte paa tør Kost i det inderste af Nordfjord og derfor ønskede at kunne tildele os noget af deres vel tillavede Middagsmad, sad vi i vor hyggelige Cahytte, ikke ret langt fra Loens Bloebroe, gjørende os tilgode med Chocoladesuppe og Cakes, Drammensk Tiur af Thornes Tillavning, og fuldmodne, guldgule, ferske Multer, — en Diner, som maatte Lækkermund kunne være fristet til at misunde os, især da vi havde ved Haanden til at krydre den med, St. Julien, Marsalla, Falerner og Capsconstantia.

Efterat vi vare færdige med Maden og en Liurøvenpaa denne, kom Koren ombord med sin Fangst. Om denne var værd en Marsch af 1/2 Mil op til Loenvandet og ligesaa meget tilbage i øsende Regn, vil man let skjønne, naar jeg nævner den — 4 smaae Foreller. En Middagsmad som den foranførte og dertil en Pause ~~mulig~~ Dram var ham velkommen overpaa Strabatsen.

Om Aftenen gik vi op og besaae Loens nye Trækirke, et ret vakkert lidet Tempel, bygget i den Søndmørske Stil, 10 Kanter, med Taarnet paa Midten og hvidmalet samt forsynet med engelske Skue-Vinduer, saa at det underste Vindue i hvert Fag kan skues op for at faae frisk Luft ind i Kirken. De malede Glasruder, hvormed den forrige Kirke var prydet, blev forgjæves efterspurgte, ligeledes andre Antiquiteter fra Gaarden eller Bygden. En Mand, som hørte og mottog vore forskjellige Efterspørgseler, kom sent om Aftenen ombord til os med en almindelig hvidskaftet Bordkniv, Buxeseler, Læder-Brevtasker, River og Møggreb for at høre, om vi ikke skulde have Lyst at kjøbe dem. Uagtet disse Lager hverken vare Antiquiteter eller Rariteter, blev han dog af med flere af dem.

~~uasdigt~~

U. B. BERGEN
Ms. 2276/20

Paa Hjemvejen fra Loen Gården gjorde vi atter Forsøg paa at fiske i Elven, men uden Held. — En Datter af den paa Loen-Gren senest boende Capt. Ravn fandtes at være flyttet op paa Gaarden, hvor hun hos en Bonde har saa gott Tilhold, som hendes lille Pension af 20 Spd. aarlig kan forskaffe hende. —

Den 13de August.

Da den Tid, som er bestemt til vor Reise, snart var løbet, maatte vi tænke paa at vende os sydefter. Vi forlode derfor Loen Kl. 6 om Morgenen. Paa Gaarden Marsaae efterspurgte vi forgjæves en Trabisner, som var os sagt at skulle forvares der. Ligeledes var Koren oppe paa Gaarden Doksæter for at hente dette Stedes rare Klenodie, den i Oldtiden til at skille sig ad med Folk, der levede for længe, brugte Træklubbe; men denne var ej at opspørge. Derimod viste man ham en Jernstegge, der skulde være flere Hundredeaar gammel og have været brugt ved Kobbermalmens Udbrydning paa den i Indvi=gens Sogn, lige over for Doksæter beliggende Gaard Flitde, hvor=fra man en Tid hentede Malm til Grimelidens Kobberverk, men denne Stegge, som i Materialets Værdie langt overgik den søgte Træklubbe, blev forsmaet. Der er vel altsaa intet Haab tilbage om at sætte Museet i Besiddelse af Fallejde= eller Doksæter=Klubben. Men Jegerens og Trovefiskerens Ord trættes ikke, om han endog maa gaa maugt et mødigt Skridt forgjæves.

Om Formiddagen kensedes en stor Deel af de vore i Olden ind=kjøbte Mulkebar, som nu vare blevne mere blöde eller, om man saa vil kalde det, modne, og om Eftermiddagen skulde de koges; men her stod Kjökkenbestyrernes Forstand stille. Dette var en ganske nye og uventet Casus, for hvilken ingen Underretning var indhentet, ingen Forskrift given. Vedkom=mende maatte derfor betjene sig af Naturens Lys. De kogte og fik god Mulkegröd. Ved denne Lejlighed vil jeg rigtig raade Enhver, som herefter drager ind paa et saadant Tog, som mit nærværende, at have enten ganske renoncere paa enhver Sort Mad, som Kokken ej forstaaer at lave, eller at han jo=rer med sig et indsögt Kogebibliothek. Dette vil kanske ogsaa, om han engang imellem vil blade i dets forskjellige Dele, skaffe ham uventet Moroe, thi nogle af de Forfattere, eller Forfatterinder, som skrive for Maven, ere ofte langt mere kommere end de, som skrive for Hovedet.

Den smule Fart, vi i Dag gjorde ud af Fjorden, havde vi ikke Vinden at takke for. Denne laae rolig indeslottet af Eolus. Det var Strömmen, der var vor Veljöver, den samme rivende Snee=vands= og Elve=Strøm, der gjorde os saamegen Modstand, da vi rejste ind igjennem Fjorden. Det gaaer paa Loen som til Lands: Ikke Enhver, som staaer os imod, er vor Uven; han er, under forandrede Omstæn=digheder, vor Ven. Vi bör derfor vogte os for at faae haardt af=sted med vore Modstandere, men forholde os saaledes mod dem,

at vi senere kunne faae dem til Venner. Vi kunne ellers let komme til at forbytde vor Opførsel. Har jeg altsaa i min Journal været mere heftig mod Strömmen, end jeg burde, gjör det mig ondt, ikke for dens, men for min egen Skyld. Den er consequent og gaaer sin egen Gang efter bestemte Regler; det samme burde ogsaa jeg gjöre og erkjende for rigtigt hos Andre.

Paa den korte Tour af omtrent en Mil, som jeg gjorde fra Morgenstunden til Thevandstiden om Eftermiddagen, saae jeg 5 Kirker, Loens, Oldens, Nedstryens, Indrigs og Udrigs. Hvad vilde vel en Nordlænding eller Finmarksboer tanke herom? han, som undertiden i det Fogderie, hvortil han höner, kan reise 5 og flere Mile, uden at see mere end 1 Kirke og neppe engang den. Men han af denne Grund antager, at Nordfjordingen er saameget bedre Christen end han? og mon han, hvis dette er hans Tanke, har Ret deri? Nei, Bygg en Kirke paa hvert Næs, og see saa til, om derved vindes flere Sjele for Herren. Imidlertid er der jo andre Omstændigheder, som ogsaa maae komme i Betragtning ihenseende til den længere eller kortere Afstand imellem Kirkerne, Ansorg for de Kirkesøgendes Helbred og Liv paa Kirkereiserne. Det er ogsaa unægteligt, at naar Almuerne have Raad til at bekoste sig flere nærliggende Kirker samt at vedligeholde disse, og de findes villige dertil for at undgaae de lange Kirkereisers Ubehageligheder, det da maae være dem ufornemt.

I det jeg passerede forbi Udvig, glædede jeg mig ved at see, at Postvejen, der indtil for et Aar siden var anlagt ligesom efter en Lineal ned over det lange og bratte Udrigsfjeld, uden at der paa en Distance af mere end 1/4 Mil gaves et eneste Hvile-punct for Kjöretöi og Heste, nu er omlagt i flere Svingninger, saa at man kan finde passende Hvilesteder. Man indseer nu, hvor galt det var, at den Bergenhusiske Vejlov af 1797 fastsatte, at Vejene skulle anlegges i saa lige Linier som muligt — en Lovbestemmelse, som vel kunde være rigtig for det pandekageflade Land, hvorfra Loven udgik, men som var höjst urigtig for det Kjölppe-Stift, hvori den skulde gjelde. For de mangfoldige Tinde Dale, det har kostet, først at opfylde hin Lovs unödige Bestemmelse og siden at rette derpaa ved nye Vejstykkers Anlæg, samt for alt det ufornödne Naturalarbejde, som i förste Henseende er anvendt, er ingen Erstatning mulig, hvor billig den endog kan være.

Fra Statsöconomien vil jeg nu gaae over til min egen lille Økonomie. I Gaar var det forbi med alt det Rugbrød, jeg havde faaet med fra Askevold, saavelsom med det, jeg havde kjöbt i Roksund, og i Morgen vil der ikke blive en Stump tilbage af Rosas gode Hvedekage. Rugkavringer og Cakes haves vel endnu i Behold, men gode Tænder har jeg ikke. Dog, det er sandt, Elvene have overflödigt Vand til at opblöde hårdt Brød.

I det jeg nu forlader det gamle Stryen, kan jeg ikke undlade at bemærke, at mange af dets Beboere gjenkjendte mig fra den Tid, jeg for 18 Aar siden var der som constitueret Amtmand, samt at de, for dette gamle Bekjendtskabs Skyld, viste mig al ønskelig Forekommenhed og Velvillie. At jeg af samme Grund ogsaa blev spurgt til Raads i mange juridiske Tilfælde, er vel

U. B. BERGEN
Ms. 227 b/21

sandt, men heri måtte jeg finde mig både som en god Christen — hvilket man ellers vil påstå, at Jurister ej ere —, og fordi der skal Noget for Noget, om Venskab skal holdes. Imidlertid hylder jeg samme Fremgangsmåde som min fiskende Ven, Dr. med. Stiling, i det jeg brat afviser enhver Consultation, som sker, medens jeg er beskjæftiget med at fiske; thi om derlige Rådforsler kan man sige det samme som Wessel om et Par andre ubetimelige Ting:

„Et Aarstal paa urette Sted, og i Utide Snees
kan gjøre mangen Mand confus."

Og dersom en Fisker bler confus, i det han stod ved Elven og fiskede, kunde han jo let — falde i Elven, vil man vel sige — nei, men hvad der er meget værre, miste en Fisk.

Klokken 8½ om Aftenen kastede vi Anker ret ved Udvigs Kirke. Denne er for kort Tid siden bygget efter en af de smagløse Linstowske Tegninger. Den seer ud som en Herregårds-Lade, til hvilken et Misfoster af et Taarn, som man skulde anse for en Indretning til at tørre eller lufte Høe i, er klinet fast i den ene Gavl. Det er Skade, at man paa allerede paa 4 Steder i dette Fogderie har benyttet denne af Kirke-Departementet anbefalede ubehjelpe Tegning, nemlig ved Opførelsen af Førde, Bogstads, Roksunds og Udvigs Kirker, medens man paa andre Steder i samme Fogderie, saasom Indvigen og Loen, har havt saa megen Smag og Skjønsomhed at opføre sine Kirker efter den forlængst paa Søndmør, f. ex. i Groskoug og paa Hareide, benyttede skjønnere og hensigtsmæssigere Tegning. —

Den 14de August.

Mit Øre sagde mig, at det blæste; derfor purrede jeg Mandskabet ud tidligt om Morgenen, for at mit Franske Garn, som i Gaar Aftes var blevet udsat, kunde optages, og Ankeret lettes, hvilket ikke udføres. Paa Garnet fik vi ikke blot en god Ret, men ogsaa ret god Fisk, som bestemtes til Middagsmad for os og Mandskabet. Vinden var fojelig, men ustadig og svag. Den brogte os dog imidlertid mod vort Maal, som denne Gang var Gloppenfjor-dens Bund, hvori der er en stor Elv, som endnu stod tilbage at probere.

„Probieren ist eine Kunst.
Geht es nicht an, so ist's umsonst"

siger et Ordsprog, og „umsonst kriegt man Nichts," siger et Andet. Vi ville altsaa probere Eids-Elven, hvadet vort Udbytte vist bliver Nichts, at sige hvad Fisk angaar; men at vi faae en yderst skjøn og interessant Egn at see, det ved jeg, både af egen og Andres Erfaring. Noget andet höjst interessant kunde jeg ogsaa faae adr, hvis ikke Ellida var for liden til at bringe Museet det samme fra Gården aabenet ruine i Gloppen tilbudne, i en Gravhöj fundne uhyre store runde Steenbord, hvilket jeg bliver nödt til at lade blive der, hvor det ligger, ligesom jeg maatte gjøre med en paa Af-lem i Olden værende skjøn Bautasteen, som Ellidas Takkelmester ikke for smukke til at löfte.

Nordfjord er et i mange Henseender velbygget District. Dets Jord-bund god og frugtbar, dets Skove frodige og herlige, dets Elve,

Formodentlig gaarden Øksnem ved Hareide.

Vande og Fjorde Fiskerige. Bebost af Hardangere ilde det blive Tjenen af Bergens Stift. Da ilde de ihyre store og tunge Rågejlsjagter snart blive ombyttede med Bomsejlere, der ofte kunde gjøre 3 Rejser til og fra Bergen, medens hine kun gjøre een; da ilde de store Fjeldstrækninger snart blive coloniserede med Flokkevis af Rensdyr; da ilde Stenmossen paa Fjeldene ej længere henligge som en fast ubenyttet Skat; da vilde Skovenes herlige Material snart paa hensigtsmassigere Tilvirkning paa bedre indrettede Sange, og paa Stedet anvendes til Skibsbygning; da vilde Barken af de i Overflod voxende Lindetræer ikke blot blive benyttet til de plumpe Basttouge, men ogsaa til Matter; da vilde Frugthauger, som nu, naar Klippens Presteqjeld undtages, høre til Sjeldenheder i Nordfjord, uagtet Jord der trives godt, overalt anlægges; da vilde hensigtsmæssige Indretninger og Redskaber til Fiskning i Elve, Vande og Fjorde snart bringe Fiskerierne til ikke længere at blive en saa gavnlig som aldeles forsømt Næring; da vilde de store paa nogle Gaarde, saasom Jelle i Opstryen og Loen i Loensbygden, ihvpe store Agre efterhaanden tvinges at give fordelagtigere Afgrøde end Rug og Havre; da vilde Kjøkken-Urter, saasom Erter, Kaalrabbi, Agurker, Rødbeder etc. ikke længe komme til at regnes blandt de i Bygderne fast tilhørende eller i al Fald sjeldne Jordprodukter, men i Overflod føres omkring til Kjøbstæderne; kort sagt, da vilde Liv og Bevægelse blive indbragt i forskjellige, nu forsømte Næringsgrene, og Distrikterne hævet til den Velstand, hvortil det af en velsignende Natur synes at være bestemt. Maatte det lykkes kyndige og virksomme Embedsmænd og andre indflydelsesrige Mænd samt opspirende patriotiske Selskaber, at skaffe Nordfjordingerne Handlingernes rastløse Virksomhed, Opfindsomhed og Næringsvid samt derved Lyst og Evne at komme eller i det mindste at forringe Brandevinslysten, som i nogle af Fjordens Districter har slaaet dybe Rødder.

Medens jeg saa og nedskrev dette under en rask Søndenvind, mod hvilken vi krydsede, rejste sig i et Nu en saa voldsom Stormflage, at Løen løb saaledes op i Luften, at Mandskabet ej kunde see det nærliggende Land, og at Fartøjet, der krydsede med fulde Sejl, lagde sig saameget over paa den ene Side, at Løen gik næsten midt op paa Dækket. Derved forårsagedes i Cahytterne en Forvirring og Uorden, som Passagerernes forenede Bestræbelser vel forsøgte, men ej formaaede at standse, førend en kuntig Manœuvre af Mandskabet paa Dækket, ved at jage Fartøjet op i Vinden, nu at lade Storsejlet og Klyveren falde og derpaa at lade Skuden gaae for den blotte Fokke, som den knap kunde bære, havde gjort det muligt. Krukker, Fade, Bøtteider og Kasser, der kun vare hensatte under Fordsætning Magsvejr, begyndte en Dands, som bekom adskillige af dem ilde. Bænkene tumlede om paa Gulvet, Bøgerne ned af Boghylden, Skrivebordet med dets Tilbehør ravede overende, kort sagt, der herskede Forstyrrelser af flere Slags. Omsider blev Fartøjets Fart ved de formindskede Sejl og Stormflagens Aftagen stadigere, saa at alt efterhaanden kunde paa Dækket og nede kom i sædvanlig Orden, og at

U. B. BERGEN
Ms. 227 b/22

Fartøjet igjen kunde krydse med fuldt Seil. Folkene paa en ikke
langt fra os sejlende Redskjejagt, bekjendte med Fjorden og dens
Liner, saae Vejret fomd og [illegible] stroge Sejlet i Tide, medens Vin-
den endnu ikke havde havet sig til Stormbyge.
Dette er da den første Dravat, vi paa den hele Tour har havt.
Vi slap meget godt fra den. Paa dækket mætte Styrmanden bøde
med sin Hat; i Cahytterne knustes noget Glas og Steentøj. Tøiet
var Mødet uforsagt saavel over som under Dækket; især vilde
Fluerne sig umaneerlig kjække: de anfaldt og stak os med
med en Uforskammenhed, som overgik den sædvanlige, og dem
fristede mig til at bringe min Fluesmække, hvilken jeg dog lod
hvile. Da jeg, eller rettere Ellida og dens Redere nylig vare slupne
godt ud af en Fare, som let kunde have voldt dem en brækket
Mast og mig et langt Ophold, er det ganske billigt, at jeg lod
Fluerne komme vel fra en Fare, hvori rigtignok kun deres egen
uforskammede Paatrængenhed havde bragt dem.
Ovenpaa den heftige Blæst kom lidt efter lidt flau Modvind
og omsider Vindestille, der var god nok, saalænge vi tillavede
og fortærede vor herlige Udvigske Fisk, men som vi gjerne
efter Middagsmaaltidet havde seet ombyttet med maadelig
Vind fra hvilkensomhelst Kandt. Den kom et Par Timers Tid
efter, just som Vilhelmerne vare ude og gjorde et Par Kast
med Skraben, som intet Udbytte gav.
Kl. 7 om Aftenen ankrede vi ved Sande i det Inderste af Gloppen-
fjorden, efterat vi i nogle Timer havde under Opsejlingen havde
forlystet os med at beskue de mange skjønne paa begge Si-
der af Fjorden beliggende Gaarde. Koren købte hos Gjestgiver Si-
vertsen paa Sande endeel med Hensyn til vort Besøg her fornøiede
Oplysninger og fik nogle af disse, iagttet Manden ej var hjemme.
Her proviantere vi ogsaa tilstrækkeligen med ferskt Rugbrød.
Da vi nu vare komne tis Rejsens yderste Punct, tømte vi
med hverandre ved Aftensmaaltidet et Glas Marsalle paa en
ligesaa heldig og behagelig Tilbagereisen som Udrejsen!

15de August.

Utkjørte med den store Eidselv og de bedste Fiskesteder i sam-
me delte vi os i 3 Partier; jeg gik 1/4 Mil op til Eidsfossen.
Wilhelm brød af paa Vejen derfra og gik ned til Elven, og
Koren roede hen tis Elvens Udløb for at begynde Fiskeriet
sammesteds. Jeg gjorde en behagelig Spadsertour paa en me-
get god Kjørevej igjennem en frodig Furreskov, saaet Par
særdeles gode Gaarde, nordre og søndre Ejde, og den vakre
og mægtige Eidsfoss, men fik ingen Fisk, hvorimod jeg
blev overmaade varm. Jeg mødte derfor ikke at gaae op
til Sindre-Hilleren for at tage samme i Gjesyn, og jeg fik
mig en Kjørre, hvori jeg kjørte tilbage tis Sande. Paa Op-
rejsen havde jeg fuldt Selskab af en fuld Mand, Ole nordre
Ejde, som jeg måtte besøge, og som, da jeg og Ole ikke vilde
smage hans Brændevin, selv drak de 2 Drammer, der vare os
tiltænkte. Han var en Krigskammerat af min Broder og
Christen Reed.

Koren gjorde heller ingen Lykke ved Fiskeriet. Han fandt en stor Elv med gode Höler og mageli at gaae ved; men det Fornemste, Fisk, fik han ikke. Han kom ombord kort efter mig og tog med mig til Middags Fersk Forel, fanget paa mit Garn i Nat, samt ferske Multer.

Min ene Finger, som jeg ved Vaktningen i Urland havde forslaaet, og som jeg i Morges sad og glædede mig over, at jeg nu ved Opaddok havde cureret, fik, i det jeg skulde gaae ombord, ved et fald nye Skavank, saa at den igjen miskede sin Facon. Den gamle Mand har ondt ved at færdes, hvor der er ujevnt. Stör og stiv kommer han besværligt afsted og tumler ikke sjelden om; men hvorfor bliver han ikke hjemme? Arvesynden, den, Arvesynden anspores ham til at være ude.

Hos Landhandleren paa Sande har god Afsætning og paa alle sine Varer tager saa stor Profit som paa Caffe, bliver han snart en holden Mand. Et ℔ Caffe kostede her 24 Skl. og giver altsaa en Gevinst af circa 50 pct. Multebær, som overlodes mig, men rigtig nok endda for godt Kjöb, gave ligeledes en Profit af omtrent 66 Procent.

Da Koren og jeg igjen skulde ud paa Fiskerie om Eftermiddagen, kom Wilhelm hjem, belönnet med den störste Fangst, som paa den hele Rejse var bleven Nogen af os til Del, 47 ret gode Vas-Ørreder. Jeg befor og fiskede i Elvens nederste Del ovenfra Fossen ved Elvebövle og nedefter til Soen, blev meget strabatseret, men fik kun een Fisk. Samme Held havde Koren, der fiskede ved den hele lange Elvebred lige fra Sörejde og nedefter til Fossen. —

D. 16de August.

Med Jomd bestilt Skyds rejste vi Kl. 8 om Formiddagen opefter den gode Landevej, som höier forbi nordre Ejde til Breums-Vandet. Denne Tour gaaer igjennem et Dalföre, som er meget fladt og bevoxet med en frodig Furreskov, der uden Tvivl höier til de störste og bedste, der findes i Bergens Stift. Ved Gaarden nordre Ejde seer man i Baggrunden det skjönne Fjeld Rjsdalshorn og paa begge Sider af Dalen ere skjönne, med Furre og Birkeskov rigt bekladte Fjelde. Ved denne herlige Gaard har man ogsaa den store og vakkre Eidsfoss, der fylder Dalen med sit Brøl, samt den höjst mærkelige og skrevne Jutulshiller saavelsom Sindre-Hilleren. Den første af disse Bjerghuler, der ligger inde paa Gaardens Bol, tog jeg höje i Øjesyn, og jeg er meget glad ved, at jeg ikke sparede den Smule Möje, som det kostede i den Middagsstund at bestige denne, lidt oppe i en Bjerghammer beliggende Hule, som jeg erkjender for at være den skjönneste og interessanteste Bjerggrotte, jeg har seet, ikke blot formedelst dens hvelvede Vægge og Tag, men fölige og især formedelst den uhyre store, foran Indgangen reiste og mod Grottens Tag sig støttende Jutulsteen. Sindre-Hilleren med Spidsen Daae mig for höjt til Vejrs til, at jeg, under de nærværende Omstendigheder, skulde legine mig op i den, især da den ikke havde noget særdeles tillokkende for mig. Jeg fik derfor Koren til at besöge den i mit Sted og at hente mig nogle af de Slagger og Smie-Sindere, som — forunderligt nok — findes i denne Hiller eller Bjerghule. Et Sagn om Jutul-Hilleren lyktedes det mig, efter mangfoldige Qvestioner paa langs og paa tvers, at udfritte;

U. B. BERGEN
Ms. 227 b/23

men jeg er fristet til at tro, at jeg ikke engang havde været saa heldig, hvis ikke Tagnet havde været meget kort. Om Antiquiteter eller Rariteter mærkede jeg, at det var ganske forgjæves at opsøge paa dette Sted; Beboere, som jeg, i agtet vist dere de rigeste eller mest formuende ikke blot i Gloppens, men ogsaa i Nordfjords øvrige Præstegjelde, ikke tager i Betænkning at ansee for de frøgeste og mest egennyttige Bønder, jeg mindes at have truffet i Bergens Stift. Som Contrast af dem maae jeg antegne mig Stephen Olsen Sande, min Skydskarl fra Nabopladsen Sande, en Karl, som var lutter Iver, Tjenstfærdighed og Uegennyttighed, og som jeg har gjort Indledning til at faae til at gaae mig og Museet tilhande, om vi skulde behøve en liden Commissionair i denne Bygd.

Fra denne vor sidste Landtour paa denne Rejse kom vi tilbage til vort hevgelige Hjem Kl. 1 om Eftermiddagen. Vi toge en paa vor Viis brillant Middagsmad af Fricadeller fra Drammen, Chocoladesuppe og friske Mutter og Bringebær, poculerede derhos ogsaa ganske godt paa vor Viis og gik under Seil Kl. 2, ikke, som hidindtil, for at gjøre os bekjendte med nye eller for at forny Erindringen af os tilforn bekjendte Steder, men for at begine os paa Hjemrejsen, i det mindste til Askevold. Vinden var ganske svag; men vi naaede dog Kl. 7 om Aftenen hi Hestenæsøren, hvor vi, da Vejret saae uroligt ud, kastede Anker 1/4 Mil fra Sande i Gloppen. Vi laae nu ved Mundingen af Hyenfjorden, som jeg havde stor Lyst at drage ind i og besee; men det lakker med Tiden, Aftenerne begynde at blive korte, tildeels ogsaa mørke, og Wilhelmernes Permissionstid nærmer sig sit Udløb. Vi maae derfor opsætte at besøge Hyen og at lyde Laxen i dens fiskerige Elve en Dyst, indtil at vi en anden Gang — naar? — komme ind paa en lignende Excursion. Paa Hestenæsøren bor, i et stort nyt to Etagers Huus, ved Siden af en priviligeret Gjestgiver, en — som man sagde mig — ligerinlegeret Landhandler Larsen, der ejer en Jagt og skal drive god Handel. —

D. 17de August.

Allerede Kl. 3 om Morgenen blev der pyntet ind, Anker lettet og hejst Seil. Med en venlig Sydostvind sejlede vi saaledes ind af Fjorden, at vi, da Passagerernes Toilette var gjort, Kl. 6 vare lige ind for det vakkre Dalrigen. Endnu henimod 1 Mils Vej gik det godt, men da sprang Vinden om til Sydvest og blev stormende. Vi krydsede os op under Indløbet til Roksund; men det var ej at tænke paa, mod Vinden og en rasende Strøm at komme ind der. Vi maatte altsaa ind paa Fjorden igjen for at see til, om muligt, at lovere op til Skatestrømmen. Da det regnede stærkt, hørte Passagerene sig i Cahytten; men her blev de ikke ledige. Alt Cahytgods var ordnet og hensat under Beregning af godt Vejr; men nu lagde Skuden sig snart paa den ene snart paa den anden Side. Den ilede at stoppe en glidende Tallerken eller Krukke, den Anden greb i Luften en løssluppen Bouteille eller Skaal, og den Tredie søgte paa bedste Maade at forekomme Undrigelser, da alle vore Smaasager syntes at være i Fart med at flytte; men i det samme kom en Stormflage, der lagde Fartøjet ganske om paa Siden. Nu blev ogsaa de større Gjenstande grebne af Flyttelyst. Kufferterne, som inde i Fjordene vare sluppne frie for de Baand, vi, da vi sidst sejlede paa Havfjordene, havde lagt paa dem, benyttede

sig nu af deres Fridhed og dandsede ned fra deres Forhøjninger. Wilhelm löb hen, omfavnede og holdt to, Korenlen, jeg holdt paa Bordet og Banken, den ogsaa vare dandselystne; men saa tog Fartøjet en endnu sværere Overhaling, og da satte vor store, hidtil rolige Madkiste sig i Bevægelse, Bordet og Banken tumlede om, Bøgerne faldt ud af Boghylden, kort alt dandsede omkring i Cahytten, ja endog det hvide hankede Stentøjs Meubel, som min Søster bragte mig ud til Arkevold, og som stod ubemærket under Sengen, vilde være med i Dandsen, men kom uheldigvis imellem Proviantkisten og en Kuffert og satte med et ynkeligt Skrig Livet til, ~~saa at blodet paa vort heldende gulv stör med i lange spanske S S fra den ene side til den anden.~~ Vi maatte nu hjelpe hinanden med at holde og binde og bringe i Sikkerhed alt, hvad vi kunde. Sengene modtoge meget, endogsaa Bordet i Forvaring. Efterat vi saaledes havde anlagdet et godt Quarters Tid, var et Slags Orden igjen bragt tilbage i Cahytten, men rigtig nok ogsaa kun et Slags; thi næsten ingen Ting var paa sit rette Sted; imidlertid stod dog alt roligt uden forsaavidt det, ligesom vi selv, maatte følge Fartøjets idelig afvexlende Bevægelser op og ned og ki Siderne.

Vi krydsede saaledes i nogle Timer og vare nu ider saa heldige at komme ind igjennem Skatestrømmen, hvor vi fik smult Vand og Lejlighed til at tage kold Middagsmad samt derpaa ved Oles Hjelp at faae vore Sager ordnede. Imellem Kl. 3 og 4 toge vi Havn i Maroen, hvor 6 Fartøjer laae for os, og et Par kom siden efter. Havde jeg været en Frithjof, skulde jeg maaskee i Tide have kommet dette Uvejr ved at dræbe en Hval, som længe lagde sig foran vort Fartøj og blæste imod os; men det er ikke enhver Ellida, som har en Frithjof til Capitain. Jeg lagde Mærke til, at Fluerne, under og en Stund efter Forstyrrelsen i Cahytten, vare i særdeles Virksomhed og gjorde nyttede Lejligheden til at stikke os, og jeg erindrer bestemt, at jeg i et Par Timers Tid derefter ikke brugte Fluesmækken, men kun viftede dem bort fra mig med Haanden; alligevel antager jeg ligesaalidt, at det første var Conduite fra Fluernes som det sidste Parti fra min Side.

Da jeg tiltraadte min Rejse, forestillede jeg mig, at jeg ingensteds paa Touren vilde gjöre Besög hos Folk af min egen Stand, naar ikke Undladelse deraf med Grund kunde ansees som Uartighed, da jeg önskede at anvende Tiden efter eget Tykke og at leve ugenert, uden at være bunden ved Selskaber og selskabelige Former. Dette Forsat er jeg blevet trol, og i de 8 Uger, som ere passerede, har jeg kun 2 Aftener i Urland været bunden en Familie hos 2 Mend, i hvis Selskab saavelsom i deres Familier jeg havde al Grund til at være fuldkommen tilfreds.

Wilhelm og Korén gjorde ved Maroen et Tog paa Skraabning; men kun deres gode Villje, ikke Udbyttet fortjener at ~~roses~~ roeses. —

Den 18de August.

Jeg gav Signal til at lette Anker ganske tidligt om Morgenen, og det skede; men det var næsten stille, saa at vi kun gjorde liden Fremgang.

Dhrr. Dampskibsfarere have det godt; de føre selv Vind med sig; men det gaaer dem saaledes, som andre store Vindmagere: de blæse sig saaledes op, at de undertiden briste. Vel bekomme dem!

U. B. BERGEN
Ms. 227 b/24

Når jeg har Tid nok, farer jeg hellere med Sejlfartøj og modtager med Taknemmelighed enhver Smule Vind, Neptunus eller Æolus behager at slippe. Det er ellers besynderligt, hvor lunefulde disse Herrer Patroner for Vindene kunne være! Der laae vi nu i Formiddag paa Frøjsøen og drejede vore Sejl efter alle de Vinde, som Compasset kan vise. Men det er gott, saalænge de ere i muntert Lune; Vee os, om Humeuret bliver slet.

Henimod Middag blev Vinden vestlig og pustede saameget, at vi Kl. 4 Eftermiddag vare lige ud for Husefest, hvor det blev stille. Jeg raadede nu Wilhelmerne at tage Skyds de 1/4 Mile fra Husefest til Floröen for at besöge deres Ven, Sognepræst Irgens, og at melde ham min Ankomst paa et kort Besög i Morgen, hvilket de gjorde. Jeg var altsaa for en Tid ene i min Cahyt ligesom Ole i sin. Det var omtrent paa dette Sted, hvor Sole-Daadsen opførtes, da jeg rejste nordefter. Jeg holdt nöje Udkig, om ikke en Da Capo skulde gives, hvilken kunde have mödet mig i min Ensomhed; men der var ingen Sæl at see over Söen. I Mangel af anden Beskjæftigelse foretog jeg en Revision af de ~~af Quærke~~ antigvariske og naturhistoriske Optegnelser, jeg har gjort underveis, og derved bragte Tiden uformærkt.

Et ganske interessant Syn kunde jeg imidlertid have fået, dersom den til Rors siddende Mand strax havde meldt mig, hvad han senere fortalte, at han noget foran for Jagten saae et meget stort Dyr ligge stille i Vandskorpen. I Förstningen ansaae han det for et Skjær og styrede til Siden; men efter et Par Minutters Forløb satte det sig i Bevægelse og gik under. Skörrelsen var omtrent som en stor Hvals; men han saae tydeligt, at det ingen Hval var! Hvad var det da? et Spörgsmaal, som jeg sandsynligen ikke havde kunnet oplyse, om jeg end havde faaet Dyret at see i Nikkersten.

Medens jeg smaasyslede i Cahysten, bleste en Luftning af Nordenvind, der vel var svag, men dog förte Jagten saaledes frem, at der var Udsigt til at Ankeret i Aften skulde falde ved Floröen. Jeg erindrede mig derfor at tage det 4 Dage gamle Skjæg af og at pynte mig, hvilket netop var gjort, idet Sognepræst Irgens kom om bord og bad mig være velkommen til Floröen, hvor Wilhelmerne allerede vare for 1/2 Time siden. Præstens Jomfruer — Fruen var i Sogn — bragte os med Floröens vel bekjendte Smör- eller Fløjds- grød, og vi passiarede til langt ud paa Aftenen, da jeg skulde have faaet i Armene paa en velkommen Sövn, hvis ikke Koren mod Sødvane havde snorket, som om han havde været sin egen Fader.

Irgens er den tredie Præst, jeg har besögt paa Floröen; den fjerde bliver nok fri for Besög af mig. —

Den 19de August.

Da det var vor Hensigt at rejse ud paa Formiddagen for, om muligt, at naae Askevold i Aften, stode vi tidligt op. Efter Frokosten gjorde vi en lang Tour henad den gode Vej, Præsten har anlagt öst- over Øen, og besaae med Fornöjelse hans veldyrkede Marker, der vare fulde af forskjellig Slags Afgrøde. Henimod Middag gik vi ombord, ledsagede af Præsten og hans Damer, som vi bevirtede med det bedste, vi havde af Vine og Gotter. De fulgte os igjennem Fürresund, og da de forlode os, gave vi dem en Salut med 4 Skud. Med Præstefamilien

forlod ogsaa den lieskedne Nordenvind os.
Vi laae længe og drev i Stille mellem Füresund og Lyresholmen, men fik henimod Aftenen et Bløf af Østenvind, ved hvis Hjelp vi Kl. 9 kom ind i Stavenæsvaag, hvor vi ankrede. Det var allerede saa mørkt, at vi hverken kunde læse Fraakorset her, hvilket just ikke er meget seværdigt, ej heller Stenrøjserne paa Næssene, hvilke desuden er saaledes forstyrrede, at de have tabt deres Oldnordiske Udseende. Der, hvor Atle Jarl for omtrent et Tusinde Aar siden indgik i den enige Kiile efter en blodig Strid med sin Dødsfiende, der lagde vi os i Aften rolige og fredelige til en hvilende Kiile, uden at have forsøgt anden Moje for denne Dag end den at forære og tilredde at tilberede vor Føde, i hvilket sidste Damerne paa Skiven dog havde ydet os betydelig Hjelp, da de forsynede os med en vel lavet Kjønsfricassee. —

Atle Jarl (i hin nyere) vandt dog Seiren i Stavenæsvaagen; men her gaves Fell ikke nogle dog efter sin Seir. Hans Modstander, Storm, den store Hersir, Hans Hovedgaardsjord, blev slaaet og faldt i selve Slaget.
D.

D. 20de August.

Allerede Kl. 5 om Morgenen forlode vi Stavenæsvaag; men vi kunde ligesaa gjerne have forblevet der nogle Timer længere og læseet, hvad der var at see; thi Vinden var ikke at tale om, og Strømmen drev os kun tilbage nordefter. Omtrent Kl. 8 begyndte det at lifte saameget, at vi kunde lovere og avancere; men det var meget sparsomt; thi vi ankrede ikke ved Askevold førend Kl. 11 om Formiddagen. Førend vi kom til Askevold, spiste vi de sidste tilbageværende Pellotske Corinthkager, som endnu paa 9de Uges Dagen, efterat de blevne bagte, vare meget gode, og som altsaa synes fuldkommen fortjente til at bære det Navn, jeg har givet dem, everlastings.
I det vi lovrede op igjennem Lyranesundet, fik vi et uventet Besøg af Præstegaarden og min Søster Trine. Carl forlod os strax, da han skulde ind i en Embedsforretning, til hvilken Damerne vilde have ledsaget ham, om de ej havde mødt os. Vi traktererede dem med Caps Constantia, ferske Multebær og hvad andet godt, vi havde at byde.
For Landstigningen salutteredes med 4 Skud. Jeg var nu for 3die Gang paa denne Reise her og havde den Glæde at see og høre, at mine kjære Askevoldsfolk, store og smaae, befandt sig vel.
Medens jeg opholder mig her — og det vil vare i 8 Dage — skal Journalen atter hvile. Tilbagetouren til Bergen vil komme til at optage de resterende Blade. —

U. B. BERGEN
Ms. 2276b/25

D. 28de August.

Efterat vi i 8 Dage havde opholdt os paa Askevold og den hele Tid forholdt os rolige paa Prestegaarden, naar undtages den 25de dennes, da vi med den hele Familie, store og smaae, i Ellida gjorde en Lysttour igjennem Granesundet nordefter i Stangfjorden, lettede vi Anker i Morges Kl. 8 for at vende hjem til Bergen. ~~Under opholdet paa~~ Under Opholdet paa Askevold havde Vejret været særdeles godt, og Vinden stedse nordlig, saa at vi rimeligvis blot i een af de bemeldte 8 Dage kunde have tilbagelagt den resterende Hjemvej. I Dag var det derimod stille Luft med Taage og Støvregn. Halv fortvivlet over, at jeg, uden Hensyn til Vejret, var bleven min Beslutning tro, at hvile i 8 Dage paa det kjære Askevold, vil jeg, klog af Skade, give Læseren følgende Raad:

Naar Bør du har, benyt den flux min Ven;
den blæser, naar du vil, ej altid strax igjen.

Da det næsten den hele Dag vedblev at være stille, og Fartøjet derfor laae i Døvandstur og drev snart til den ene, snart til den anden Side, udbrød min Nestcommanderende, Mikkel, en Mand, som sjeldent taler og fast aldrig spøger: „det vil blive langsomt at rake saaledes paa tvers ind til Bergen", en Ytring, som jeg ikke kunde andet end bestemme.

Da Klokken var 6 om Aftenen, kom endelig en rask Nordenvind, og det var denne, vi har at takke for, at vi Kl. 10 derefter kunde fortøje os i Havnen Norra, 4 Mile fra Askevold, hvilken Havn vi ogsaa paa Udrejsen benyttede.

Paa en Søreise med Sejlfartøj er Vinden et Barometer for Passagerers og Mandskabets Humeur. Er den god, kan man være vis paa, at finde det let og høre alle Munde paa Gang om muntre og lystige Materier. I stærk Modvind skal man næsten finde Enhver hudløs i alvorlig Taushed; men i total Vindstille paakommer Menneskene en Slørhed og Dorskhed, lig Vejrets, især hvis Luften tillige er varm. Da vi i Eftermiddag laae og drev paa Vilnesfjorden, hørtes sjeldent et Ord; men ikke før havde Nordenvinden udspændt Sejlene, end Tungerne kom i let Bevægelse. —

D. 29de August.

Bølgerlagene paa Ellidas Side sagde mig, at det blæste, og da jeg ikke tvivlede paa, at det var Nordenvind, purrede jeg Mandskabet ud Kl. 3½ i Morges. Der blev strax kastet løs, og vi kom ud paa Sognefjorden, hvor Ellida gjorde usædvanlig store Rox, da Søegangen var nogenledes stor, men Vinden flau. Vi passerede Rognvær-Lehden og undgik derfor en god Del af Fjo-Fjordens ~~Utrangen~~ Søegang.

Nordenvinden vedblev den hele Dag, men var saa svag, at vi ikke kom længere end lidt forbi Askenæsset, 1 Mil fra Bergen, ud-paa Klokken var 7 om Aftenen. Der mødte os en uvenlig Sønden-vind, mod hvilken vi krydsede os op imod Bergen. Klokken 9½ om Aftenen laae Ellida atter fortøjet ved Toldboden. —